

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

SIMON JENKO

KOPER, 2019

2019

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

SIMON JENKO

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT

Zaključna projektna naloga

ŽIVLJENJSKA RAVEN V SLOVENIJI
V OBDOBJU 2003-2017

Simon Jenko

POVZETEK

Zaključna projektna naloga obravnava življenjsko raven v Republiki Sloveniji skozi izbrano obdobje, ki predstavlja življenjske okoliščine oziroma razmere, v katerih prebivajo prebivalci Republike Slovenije. Pri tem je življenjska raven interpretirana z desetimi izbranimi kazalniki. Ključni cilj zaključne projektne naloge je ugotoviti, kako se je spreminjala življenjska raven skozi čas v obdobju od leta 2003 do leta 2017. S pomočjo podatkov, pridobljenih iz podatkovnih baz Statističnega urada Republike Slovenije, so prikazane spremembe in nihanja življenjske ravni v povezavi z blaginjo in kvaliteto življenja. Na podlagi statističnih podatkov je bila preverjena domneva, da se je v zadnjem obdobju rasti BDP v obdobju med letoma 2014 in 2017 zvišala tudi življenjska raven v Republiki Sloveniji. Ključna ugotovitev je, da se v Sloveniji od zadnje gospodarske krize zopet izboljšujejo pogoji za življenje ter življenjska raven prebivalcev.

Ključne besede: življenjska raven, blaginja, gospodarska kriza, življenjski pogoji, Slovenija.

SUMMARY

The Final Project Assignment discusses the standard of living in the Republic of Slovenia through a selected period of time, which represents the living conditions and conditions in which the inhabitants of the Republic of Slovenia reside. In doing so, the standard of living is interpreted with ten selected indicators. The key goal of the final project task is to determine how the level of living has changed over the following period from 2003 to 2017. By means of the data from the Statistical Office of the Republic of Slovenia there are shown changes and fluctuations in the living standard in relation to the prosperity and quality of life. On the basis of statistics, the assumption was made that the level of living in the Republic of Slovenia has increased in the period between 2014 and 2017 in the last period of GDP growth. The key finding is that the conditions for living itself and the living standards of the population are again improving since the recent economic crisis in Slovenia.

Key words: standard of living, prosperity, economic crisis, living conditions, Slovenia.

UDK: 330.59"2003/2017"(043.2)

VSEBINA

1	Uvod.....	1
1.1	Opredeleitev obravnavanega problema in teoretična izhodišča.....	1
1.2	Namen in cilji zaključne projektne naloge.....	2
1.3	Predvidene metode za doseganje ciljev zaključne projektne naloge.....	3
1.4	Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema.....	3
2	Opredeleitev pojma življenjska raven ter relevantne raziskave.....	4
2.1	Osnovni pojmi.....	4
2.2	Nekatere dosedanje raziskave merjenja življenjske ravni.....	6
3	Razvoj izbranih kazalcev življenjske ravni v Sloveniji v obdobju 2003–2017.....	9
3.1	Poraba v gospodinjstvih.....	9
3.2	Mnenje potrošnikov.....	10
3.3	Kazalniki revščine in socialne izključenosti.....	13
3.4	Stanovanjski pogoji.....	17
3.5	Dostopnost do izbranih dobrin.....	19
3.6	Finančne zmožnosti gospodinjstev.....	20
3.7	Pomoč dobrotelčnih organizacij.....	22
3.8	Splošno zdravstveno stanje.....	23
3.9	Splošno zadovoljstvo z življenjem.....	24
3.10	Naseljena in nenaseljena stanovanja.....	26
4	Ugotovitve.....	28
4.1	Gibanje življenjske ravni v obdobju pred gospodarsko krizo 2003–2008.....	28
4.2	Gibanje življenjske ravni v obdobju gospodarske krize 2008–2014.....	29
4.3	Gibanje življenjske ravni v obdobju po gospodarski krizi 2014–2017.....	30
5	Sklep.....	32
	Literatura in viri.....	35

SLIKE

Slika 1: Bruto domači proizvod na prebivalca	5
Slika 2: Poraba po gospodinjstvih v EUR 2003–2015	10
Slika 3: Mnenje potrošnikov	11
Slika 4: Gibanje cen v preteklosti.....	12
Slika 5: Večji nakupi v prihodnjih 12 mesecih	13
Slika 6: Prag tveganja revščine	15
Slika 7: Stopnja tveganja revščine.....	16
Slika 8: Tveganje socialne izključenosti.....	17
Slika 9: Stanovanjske razmere: slabo stanje stanovanja.....	18
Slika 10: Stopnja stanovanjske prikrajšanosti.....	19
Slika 11: Dostopnost izbranih dobrin	20
Slika 12: Zmožnosti gospodinjstva	21
Slika 13: Zamude gospodinjstev pri odplačevanju	22
Slika 14: Odstotek oseb, ki so prejele pomoč dobrodelnih organizacij	23
Slika 15: Splošno zdravstveno stanje	24
Slika 16: Splošno zadovoljstvo z življenjem	25
Slika 17: Stanovanjski standard	27

PREGLEDNICE

Preglednica 1: Življenjska raven in kvaliteta življenja v primerjavi z blaginjo in srečo	4
--	---

KRAJŠAVE

BNP	Bruto nacionalni proizvod
CRP	Centralni register prebivalstva
FAO	Organizacija Združenih narodov za prehrano in kmetijstvo
MP	Mnenje potrošnikov
HDI	Indeks človekovega razvoja
ILO	Mednarodna organizacija dela
ZHO	Zakon o humanitarnih organizacijah

1 UVOD

Za spremljanje družbenega razvoja je dandanes pomembno, da prihaja do družbenih sprememb, ki vplivajo na naše življenje. Družbeni in socialni razvoj je raznolik med državami. Za Slovenijo lahko rečemo, da prihaja do večjih sprememb predvsem od pridružitve Evropski uniji. Norma in vrednote družbe v Sloveniji naraščajo z leti, kar je seveda želja vseh nas in prav tako tudi cilj. Povišanje norm in vrednot kakovosti življenja se odraža tudi preko kazalcev življenjske ravni. V zaključni projektni nalogi bomo ponazorili pojme življenjske ravni ter predstavili dosedanje raziskave na samem področju le-te. Pri tem bomo tudi v grafičnem prikazu ponazorili, kako je potekal razvoj izbranih kazalcev življenjske ravni v Sloveniji, in sicer v obdobju med letoma 2003 in 2017. Izbrane kazalce življenjske ravni na osnovi njihovega razvoja bomo prikazali grafično na tematiki porabe po gospodinjstvih, mnenja potrošnikov, gibanja cen v preteklosti, večjih nakupov v prihodnjih 12 mesecih, kazalcih revščine in socialne izključenosti, praga tveganja revščine, stopnje tveganja revščine, tveganja socialne izključenosti, stanovanjskih razmer, stopnje stanovanjske prikrajšanosti, dostopnosti izbranih dobrin, zmožnosti gospodinjstev, pomoči dobrodelnih organizacij, splošnem zdravstvenem stanju, splošnem zadovoljstvu z življenjem, ter stanovanjskem standardu. Cilj zaključne projektne naloge je opredeliti življenjsko raven v Sloveniji skozi petnajstletno obdobje.

Knox (1974, 249) navaja, da v mnogih zahodnih družbah zelo velik delež prebivalstva relativno uspešno zadovoljuje večino svojih potreb in želja. Pozornost je zato usmerjena k preusmeritvi od ustreznosti zasebne potrošnje in individualne blaginje k bolj kakovostnim skupnim zahtevam in reševanju širših družbenih problemov.

V nadaljevanju tega poglavja najprej predstavljamo opredelitev problema in teoretična izhodišča, nato namen ter cilje zaključne projektne naloge, uporabljene metode za doseganje ciljev ter predvidene predpostavke in omejitve naloge.

1.1 Opredelitev obravnavanega problema in teoretična izhodišča

V splošnem se pojma življenjska raven in blaginja zelo pogosto zamenjuje, vendar pa je mogoče opredeliti tudi razlike. Kot navaja Malešič (2014, 4) je splošno sprejeta opredelitev blaginje kot stanje zdravja, sreče in prosperitete, medtem ko sta življenjsko raven raziskovalca Drewnowski in Scott, ki sta za vladno administracijo ZDA oblikovala indeks življenjske ravni, opredelila kot »raven zadovoljitve potreb prebivalstva s pretokom dobrin in storitev v določenem času« (Drewnowski in Scott 1966, po Novak 1996). Sreča ali korist vsakega posameznika je lahko predstavljena kot ena sama količina (funkcija koristnosti); da je mogoče združiti posamezne storitve v merilo socialne blaginje in da je cilj ekonomske politike maksimiranje socialne blaginje (Elster and Roemer 1991, po Little 2003, 4). Sicer pa, kot navaja Murn (2010, 3) v literaturi ni enotne definicije blaginje, pa tudi terminologija še ni

povsem poenotena. Blaginja in kvaliteta življenja se praviloma pojavljata kot sinonima in vključujeta širok spekter dejavnikov. Ekonomska (tudi materialna) blaginja se ponekod pojmuje kar življenjski standard, čeprav je le-ta nekoliko ožji pojem, kot je blaginja, ker zajema le njeno denarno plat.

S pomočjo različnih kazalnikov življenjske ravni lahko primerjamo življenjske razmere med prebivalci, tako med državami po svetu kot tudi med prebivalci v posameznih regijah določene države.

1.2 Namen in cilji zaključne projektne naloge

Namen zaključne projektne naloge je najprej opredeliti pojem življenjska raven v povezavi z blaginjo ter prikazati razvoj nekaterih izbranih kazalnikov življenjske ravni v Sloveniji v zadnjem času.

S podatki, ki smo jih pridobili s Statističnega urada Republike Slovenije smo s pomočjo obstoječih razpoložljivih kazalnikov prikazali, kako se je življenjska raven v Sloveniji spreminjala skozi čas. Zanima nas, ali se je v obdobju gospodarske krize življenjska raven prebivalcev znižala ter ali se je v obdobju rasti bruto domačega proizvoda (BDP) in v času po gospodarski krizi v letih med 2014 in 2017 povišala. Tako smo raziskali spremembo življenjske ravni v obdobju zadnjih 15 let oziroma v obdobju, za katerega so dostopni podatki v podatkovnih bazah SURS-a.

Cilji zaključne projektne naloge so:

- opredeliti pojem življenjske ravni in predstaviti s tem povezano relevantno literaturo;
- interpretirati pojem blaginja v povezavi z življenjsko ravno;
- povzeti dosedanje raziskave glede merjenja življenjske ravni;
- opredeliti temeljne kazalce življenjske ravni, ki jih bomo obravnavali v raziskavi;
- na podlagi podatkov SURS-a ugotoviti, ali se je v obdobju gospodarske krize življenjska raven prebivalcev v Sloveniji znižala in ali se je v obdobju rasti BDP po gospodarski krizi 2014–2017 zvišala, ter na splošno, kakšna je bila sprememba življenjske ravni v Sloveniji skozi čas.

V tem kontekstu smo preverili hipotezo glede povezanosti gospodarske rasti ter življenjske ravni.

Hipoteza: V zadnjem obdobju rasti po gospodarski krizi BDP se je povečala tudi življenjska raven.

1.3 Predvidene metode za doseganje ciljev zaključne projektne naloge

S pomočjo pregleda literature smo najprej opredelili temeljne pojme ter raziskali in opredelili izbrane kazalnike merjenja življenjske ravni.

Izpeljali smo raziskavo s pomočjo zbranih podatkovnih iz baz SURS. Na podlagi izvedenih opisnih statistik smo analizirali, grafično predstavili ter interpretirali spreminjanje življenjske ravni skozi čas. Pri tem smo se osredotočili na 10 temeljnih kazalcev in obdobje 15 let in tako dobili vpogled v spremembe življenjske ravni v času pred, v času same gospodarske krize in v času po gospodarski krizi.

Uporabili smo metodo analize in sinteze dosedanje literature povezane s temo zaključne projektne naloge, v empiričnem delu v okviru enostavne kvantitativne analize pa smo uporabili predvsem opisne statistike ter na koncu povzeli ključne ugotovitve raziskovanja življenjske ravni.

1.4 Predpostavke in omejitve pri obravnavanju problema

Predpostavljamo, da so kazalniki in podatki prikazani na spletnih straneh SURS-a pravilni in ustrezni ter da kazalniki življenjske ravni ustrezno opisujejo ter merijo življenjsko raven. Predpostavljamo tudi, da ni nujno, da visoka gospodarska rast zvišuje življenjsko raven. "Rast družbenega proizvoda ne pomeni nujno tudi kakovostnejše življenje ljudi." (Svetlik 1996)

Pri pisanju smo se omejili na obdobje zadnjih 15 let (2003–2017) na območju države Slovenije, pri tem nismo obravnavali posameznih regij, ampak državo kot celoto. Vsebinsko smo se omejili le na proučevanje življenjske ravni. Nekateri podatki Statističnega urada Republike Slovenije se prikazujejo z letnim zamikom, zato nekateri podatki za leto 2018 v času pisanja še niso na voljo. Omejili smo se na podatkovno bazo SURS.

2 OPREDELITEV POJMA ŽIVLJENJSKA RAVEN TER RELEVANTNE RAZISKAVE

V tem poglavju smo podrobneje opredelili pojem življenjske ravni ter interpretirali pojem blaginja v povezavi z življenjsko ravnjo. Opisali smo relacije med bruto domačim proizvodom, stopnjo tveganja revščine in stopnjo materialne prikrajšanosti ter povzeli nekatere dosedanje raziskave merjenja življenjske ravni.

2.1 Osnovni pojmi

Krevs (1999, 152) ugotavlja:

Življenjska raven na kompleksen in bolj ali manj agregiran način predstavi življenjske razmere prebivalstva na določenem območju v določenem časovnem obdobju. Če v njeno opredelitev poleg ekonomskih vključimo tudi socialne in prostorske vsebine (vključno z okoljskimi), dobimo izredno uporabno podlago za primerjavo življenjskih razmer med območji.

V preglednici 1 je prikazana življenjska raven in kvaliteta življenja, kot so jo raziskovalci ločili v skandinavski raziskavi v povezavi z blaginjo in srečo z vidika materialnih in nematerialnih potreb ali resursov.

Preglednica 1: Življenjska raven in kvaliteta življenja v primerjavi z blaginjo in srečo

	blaginja	sreča
Življenjska raven	Potrebe, ki jih je mogoče zadovoljiti z materialnimi in neosebniimi resursi.	Subjektivne evaluacije in percepcije o tem, kako je posameznik zadovoljen s svojimi materialnimi pogoji življenja.
Kvaliteta življenja	Potrebe, ki se lahko zadovoljijo samo z osebnimi odnosi in s tem, kako se človek povezuje z drugimi ljudmi in družbo.	Subjektivne evaluacije in percepcije o tem, kako je posameznik zadovoljen s svojimi osebnimi in socialnimi odnosi.

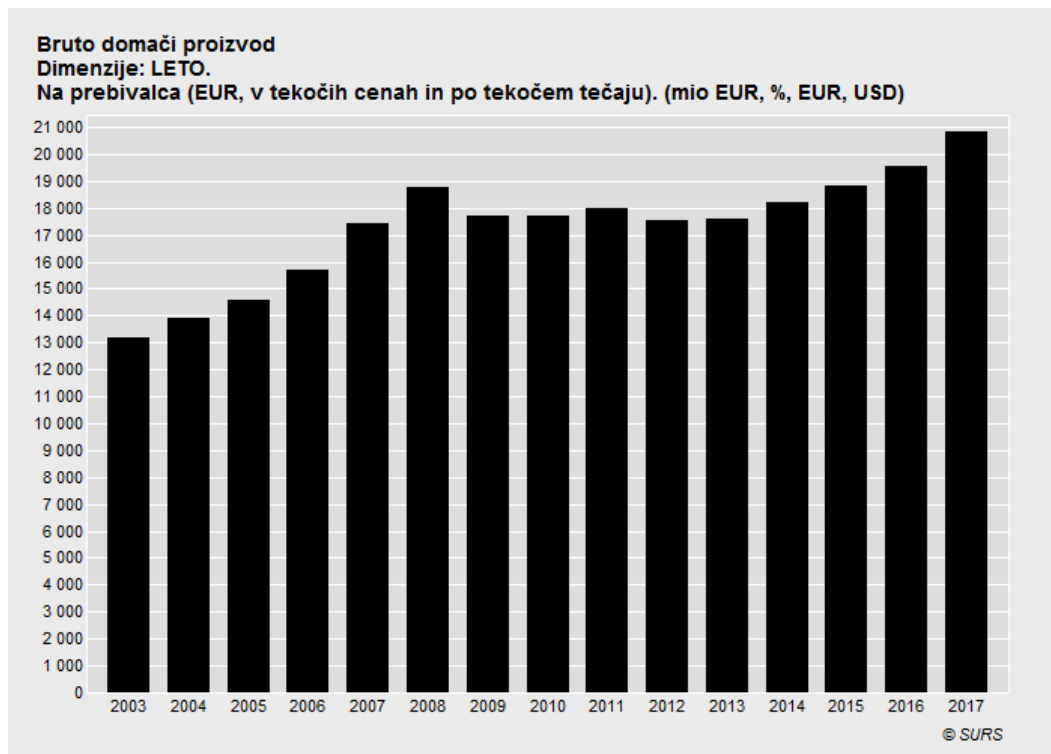
Vir: Antončič in Boh 1991.

Če primerjamo kazalnike razvoja na mednarodni ravni, pridemo do ugotovitve, da je BDP najbolj razširjen kazalnik razvoja, ki nam posreduje podatke o vrednosti končnih dobrin in storitev, ki so proizvedene v gospodarstvu izbrane države. Z njim si pomagamo ponazoriti delovanje gospodarstva, vendar pa ni natančno merilo dolgoročnega gospodarskega ali družbenega napredka. BDP nam tudi ne posreduje podatkov na vprašanja, kot je npr. socialna

izključenost, kakovost življenja ipd. (Commission of the European communities 2009, 9, po Malešič 2014, 4)

Antončič in Boh (1991, 10) torej razlikujeta med materialnim standardom in porabo ter življenjsko ravni in blaginjo na način, da obsegata prvi dve samo materialne pogoje življenja, drugi dve pa tudi nematerialne oziroma socialne pogoje življenja.

Bruto domači proizvod je skupna vrednost vseh dokončanih proizvodov in storitev, ki so bili ustvarjeni na letni ravni znotraj države. Pri izračunu se ne upoštevajo nedokončani proizvodi oziroma polizdelki ter storitve, ampak samo izdelki pripravljene za takojšnjo uporabo. Pri izračunu se navadno upošteva tržna vrednost izdelkov in storitev. (Finančni slovar 2018). Vrabič Kek (2012, 53) ugotavlja, da je BDP po izdatkovni metodi enak domači potrošnji in saldu menjave blaga in storitev s tujino. BDP po dohodkovni metodi pa je enak vsoti sredstev za zaposlene, neto davkov na proizvodnjo in bruto poslovnega presežka ter raznovrstnega dohodka.

Slika 1: Bruto domači proizvod na prebivalca

Vir: SURS 2019a.

BDP na prebivalca se je v letih pred gospodarsko krizo povečeval, v času gospodarske krize upadel ter se šele po letu 2012 pričel povečevati.

Stopnja tveganja revščine je izražena kot odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z razpoložljivim ekvivalentnim neto dohodkom pod pragom tveganja revščine. (Vrabič Kek, 2012, 53) V letu 2017 znaša stopnja tveganja revščine 14,5 % oseb.

Stopnja materialne prikrajšanosti je definirana kot odstotek materialno prikrajšanih oseb. Materialno prikrajšane osebe živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj 3 ali 4 od 9 elementov materialne prikrajšanosti na način izključno omejenih finančnih virov, ne pa lastne izbire in potrošniških navad. (Vrabič Kek 2012, 53)

Pri izračunu je upoštevanih naslednjih devet elementov, ki jih navaja Vrabič Kek (2012, 53):

- Zamuda pri plačilu hipoteke ali najemnine, rednih stavonjskih stroškov, obrokov za kredit ali drugih odplačil posojil.
- Zmožnost gospodinjstva, da si vsi člani lahko privoščijo enotedenske letne počitnice.
- Zmožnost gospodinjstva, da si privoši mesni ali enakovreden vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan.
- Zmožnost gospodinjstva, da si iz lastnih sredstev poravnava nepričakovane izdatke v višini mesečnega praga tveganja revščine iz prejšnjega leta.
- Gospodinjstvo si ne more privoščiti fisknega ali mobilnega telefona.
- Gospodinjstvo si ne more privoščiti barvnega televizorja.
- Gospodinjstvo si ne more privoščiti pralnega stroja.
- Gospodinjstvo si ne more privoščiti osebnega avtomobila.
- Zmožnost gospodinjstva, da si zagotovi primerno ogrevano stanovanje.

2.2 Nekatere dosedanje raziskave merjenja življenjske ravni

Življenjsko raven so prvič opredelili strokovnjaki Združenih narodov leta 1954. Ločili so med doseženimi življenjskimi pogoji, kar so označili kot življenjski standard oziroma življenjska raven ter zelenimi življenjskimi pogoji (Antončič in Boh 1991, 8).

Življenjsko raven so veliko časa enačili z materialnim standardom oziroma s kupno močjo prebivalcev. Kupna moč nam posreduje kvantitativne podatke, ne posreduje pa nam kvalitativnih podatkov. Podatki o kupni moči zato ne ustvarijo slike, kakšno je npr. zdravstveno stanje, stanovanjske razmere, družbena moč in socialna varnost. Strokovnjaki organizacije združenih narodov (OZN) pa so v tem času bistveno širše opredelili življenjsko raven. Med kazalce življenjske ravni so vključili tudi prehrano, zdravstvo, vzgojo in zaposlitev. Med razlogi za to je bila tudi struktura OZN in njenih agencij: Organizacije združenih narodov za prehrano in kmetijstvo (FAO), svetovne zdravstvene organizacije (WHO), organizacije združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) in

mednarodne organizacije dela (ILO), saj so bile te dimenzije usklajene z njihovo strukturo. (Antončič in Boh 1991, 9)

Easterlin Ainley (2000, 8) navaja, da se je v zadnjih desetletjih koncept življenjskega standarda približal zamisli mnogih ekonomistov o funkciji koristnosti, v kateri je blaginja odvisna od številnih denarnih in nedennarnih okoliščin. Zgodaj v obdobju po drugi svetovni vojni je bil standard življenja zasnovan tipično v materialnih pogojih blaga in storitev, ki so na voljo. To imenujemo življenjska raven. Zasnova tega koncepta je vodila k uporabi realnega BDP kot primarni ukrep. Nekateri izmed kritikov so bili zaskrbljeni, da BDP ne prikazuje številnih pomembnih vidikov človekove blaginje in opozarja na nekatere razlike v razvrstitvi držav na podlagi BDP v primerjavi z drugimi možnimi kazalniki, kot npr. življenjska doba, izobraževanje. (Morris 1979; United Nations 1952; United Nations Research Institute for Social Development, 1970, po Easterlin Ainley 2000). Pri nekaterih je to vzbudilo skrb, da bodo vodilni preveč osredotočeni na BDP, saj bi bili potem usmerjeni h gospodarski rasti kot političnemu cilju, ne pa prizadevanju za človeški razvoj.

Eden izmed nedavnih produktov gibanja socialnih indikatorjev oz. kazalnikov je indeks človekovega razvoja (HDI), o katerem se poroča na letni osnovi. (United Nations development program 1999, po Easterlin Ainley 2000) HDI dejansko združuje BDP, pričakovano življenjsko dobo ob rojstvu, merilo izobraževanja glede na pismenost in znanje v skupno indekso število. Nekatera dela, ki so eksperimentalna, si prizadevajo za vključitev človekovih pravic v širok ukrep človekovega razvoja (Easterlin Ainley 2000, 8).

Nekateri izmed raziskovalcev kakovosti življenja izhajajo iz Allardtovega koncepta iz začetka sedemdesetih let; življenjsko raven opredeljeno kot objektivno izmerjene življenjske razmere za zadovoljevanje človekovih potreb je dodatno razvil z vključevanjem želja in zadovoljstva ljudi z življenjskimi razmerami. Razmere se lahko merijo z objektivnimi ali subjektivnimi kazalniki (Novak 1996, po Tiran 2017).

Inštitut za sociologijo pri Univerzi v Ljubljani je pripravil raziskavo o kakovosti življenja v prvi polovici osemdesetih let, ko so se v nekdanji Jugoslaviji poslabšale razmere ter življenjske ravni ljudi ni bilo mogoče obdržati na ravni, ki zagotavlja minimalno socialno varnost in zadovoljevanje najosnovnejših življenjskih potreb. Leta 1984 se je tako opravila prva raziskava o kakovosti življenja na reprezentativnem vzorcu prebivalstva na Slovenskem z več kot 20-letno zamudo, potem ko so Evropska skupnost in OECD opravili že vrsto raziskav (Inštitut za sociologijo 1984, po Antončič in Boh 1991, 5–6).

Amadeo (2019) ugotavlja, da je življenjski standard nekakšno merilo standardov, če gledamo z materialnih vidikov gospodarstva. Standard šteje količino proizvedenega blaga in storitev, ki so na voljo za nakup s strani posameznika, družine, širše skupine ljudi ali naroda.

Splošno sprejeti življenjski standard se meri glede na splošni BDP – narodni bruto domači proizvod – deljen s številom prebivalstva. Realni BDP na prebivalca odpravlja določene učinke inflacije oziroma tako imenovanega povišanja cen. Z realnim BDP pridobimo informacije o življenjskem standardu v določeni državi. Velja pa, da ima BDP določene pomanjkljivosti, kot denimo, da ne šteje neplačanega dela, npr. varstva otrok, dela na domu, prostovoljnih dejavnosti, raznih gospodinjskih del. Prav tako BDP ne meri okoljevarstvene informacije, kot npr. onesnaževanja, varnosti, zdravja. Naslednja pomanjkljivost je, da BDP predpostavlja, da se proizvodnja in nagrade podjetij enakomerno porazdelijo, kar pa ni povsem realno. Ne upošteva se dohodkovne neenakosti. BDP lahko poroča o visokem življenjskem standardu za določeno državo, a le redki lahko uživajo na takšen način. Ena izmed možnosti merjenja življenjskega standarda je tudi BNP, ki ga uporablja svetovna banka v določenih državah. BNP pomeni bruto nacionalni proizvod na prebivalca. Meri raven dohodka vseh državljanov države, ne glede na to, kje so v svetu. BDP pa ravno nasprotno meri dohodek, izplačan le tistim, ki prebivajo na območju države. Na takšen način lahko prikaže BDP višji življenjski standard, in sicer višjega, kot le-ta znaša. Do takšnih nihanj prihaja iz razloga, ker mnogo državljanov prebiva v drugih državah, kjer dobijo boljša in bolj plačana delovna mesta. Takšni potem del svojih plač vračajo svojim družinam doma (Amadeo 2019).

Združeni Narodi (ZN) uporabljajo indeks človekovega razvoja. Ta indeks meri pričakovano trajanje življenja ob rojstvu, vpis otrok v šolo, pismenost odraslih in bruto nacionalni dohodek na prebivalca. Gallupov indeks življenjskega standarda izhaja iz anketiranja ameriških državljanov, ali so zadovoljni s svojim trenutnim življenjskim standardom, kjer je prikazano, ali se njihovo zadovoljstvo izboljšuje ali morebiti slabša. Kljub temu se na Gallupov indeks ne moremo zanesljivo zanašati, saj je to izredno subjektivno merilo, ker gre za posameznikova stališča. Združene države uporabljajo za meritev napredka indikator pristnega napredka. Za meritev uporabljajo BDP, nato podatke o kriminalu, prostovoljnih delih, dohodkovni neenakosti in onesnaževanju (Amadeo 2019).

Amadeo (2019) navaja da je meritev življenjskega standarda predvsem odvisna od tega, kdo opravlja meritve in raziskave, kako se meri življenjski standard, na podlagi katerih podatkov ter informacij se uporabljajo podatki za merjenje življenjskega standarda. Med posameznimi državami lahko zato prihaja do nihanj zaradi raznolikosti pri meritvah.

3 RAZVOJ IZBRANIH KAZALCEV ŽIVLJENJSKE RAVNI V SLOVENIJI V OBDOBJU 2003–2017

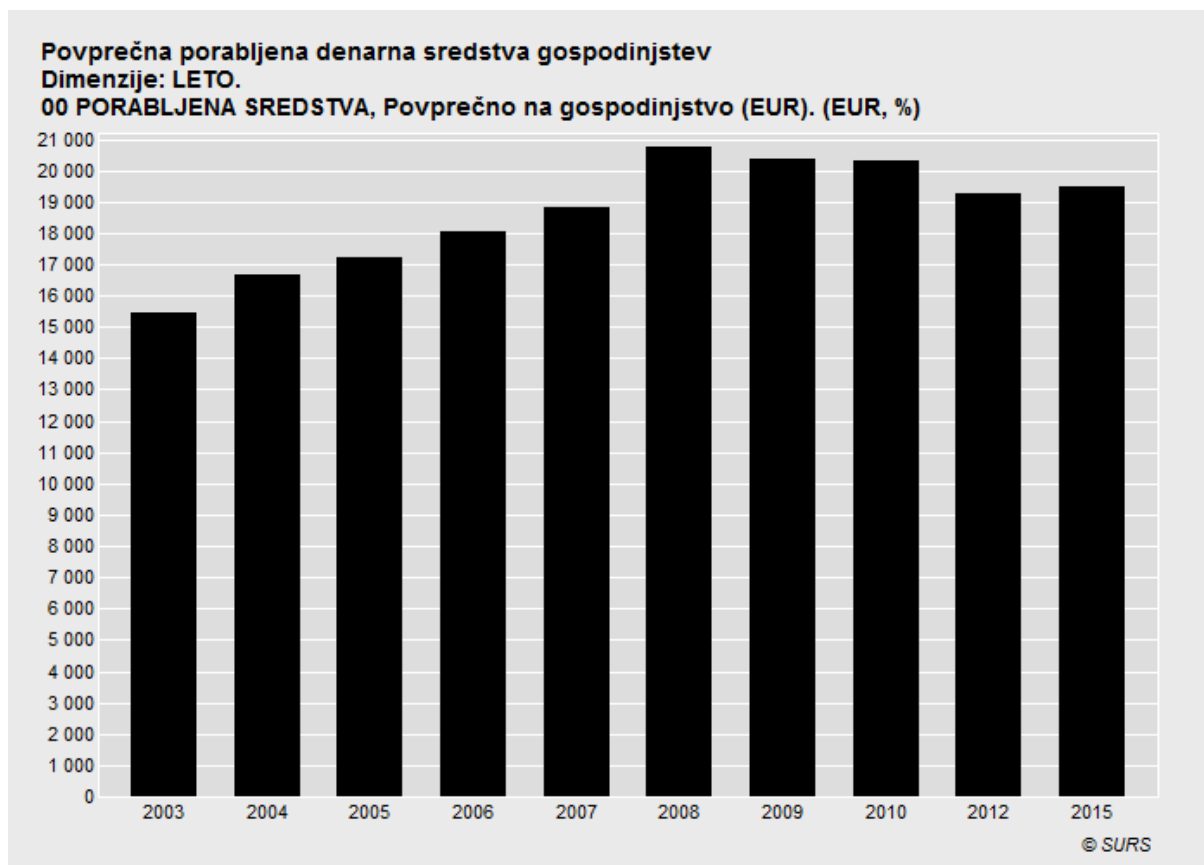
V tem poglavju bomo obravnavali izbrane kazalce življenjske ravni ter jih podrobneje opisali. Gibanje izbranih kazalcev bomo grafično prikazali in interpretirali skozi izbrano obdobje v letih od 2003 do 2017.

3.1 Poraba v gospodinjstvih

Vrabič Kek (2012, 54) opredeljuje porabljenaa sredstva kot izdatke za življenjske potrebščine in izdatke, ki niso del potrošnih izdatkov, kot so npr. nakup, prenove, velika dela v stanovanju oziroma hiši. Med druge izdatke razvršča davke in samoprispevke, varčevanje, denarne prenose in darila, življenjsko zavarovanje, prostovoljno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, denarne kazni za prekrške in nadomestila škode.

Stroški nastanitve lahko zavzemajo večji delež gospodinjškega proračuna in predstavljajo največji izdatek za številne posameznike in družine. Med te stroške lahko uvrščamo najemnino, plin, električno energijo, vodo, pohištvo ali popravila. V Sloveniji gospodinjstva povprečno porabijo 18 % bruto razpoložljivega dohodka za vzdrževanje strehe nad glavo v primerjavi z povprečjem OECD, ki znaša 20 % (OECD 2016b).

Od leta 1997 do vključno 2011 so raziskovanje izvajali na manjših letnih vzorcih (približno 1.800 gospodinjstev). Objavljeni podatki so tako temeljili na združenem vzorcu treh zaporednih let (npr. 2008, 2009, 2010). Ti so bili preračunani na srednje leto (2009), in to leto se je štelo za referenčno leto. Z letom 2012 so metodologijo spremenili in uvedli večji letni vzorec. V vzorec je bilo v letu 2012 zajetih 7.000, v letu 2015 pa 7.400 gospodinjstev (Vrabič Kek 2016, 2).

Slika 2: Poraba po gospodinjstvih v EUR 2003–2015

Vir: SURS 2019b.

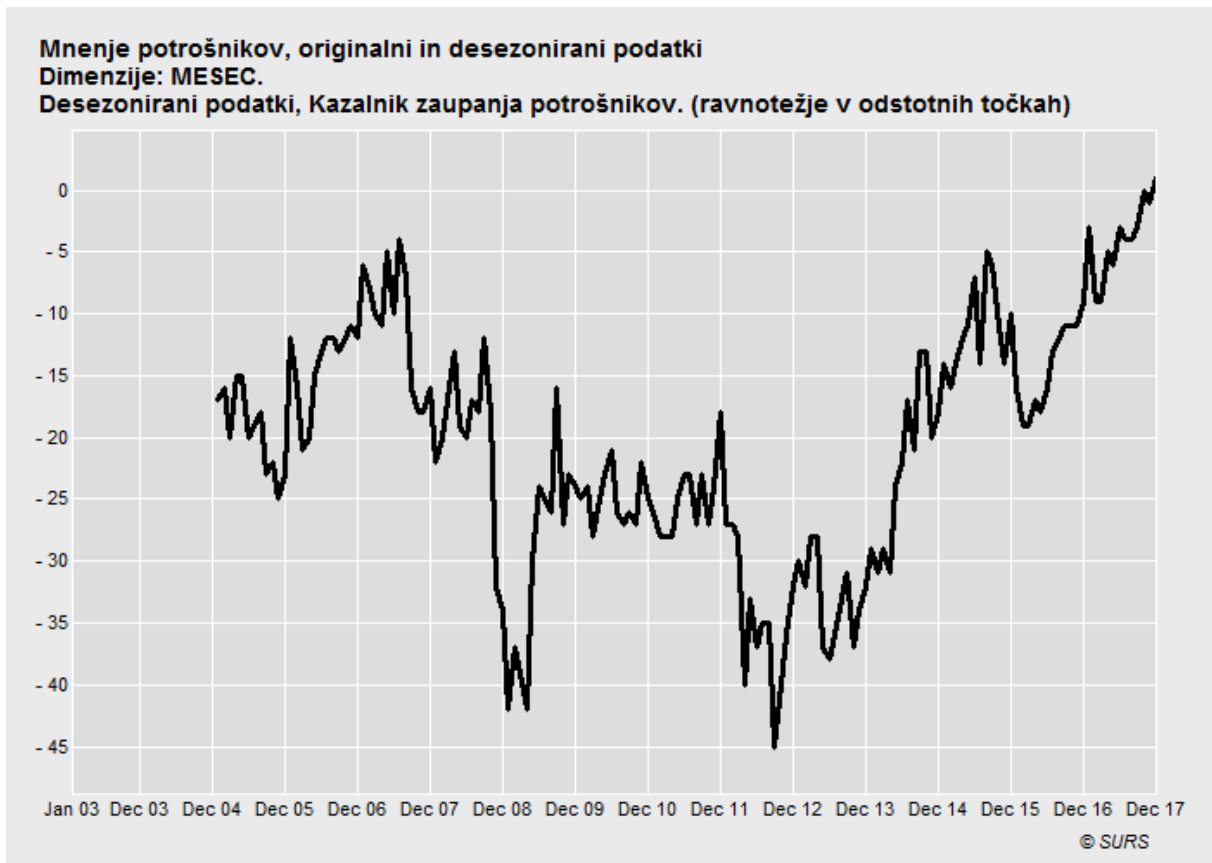
V času pred gospodarsko krizo, so povprečna porabljena sredstva gospodinjstev postopoma naraščala ter v času gospodarske krize leta 2008 v primerjavi z letom 2007 narasla za 9,38 %. V času po gospodarski krizi so se porabljena sredstva v gospodinjstvih leta 2015 v primerjavi z letom 2008 zmanjšala za 6,06 %.

Z letom 2015 je Statistični urad Republike Slovenije prenehal objavljati podatke o razpoložljivih sredstvih gospodinjstev, zato podatki po letu 2015 niso na voljo.

3.2 Mnenje potrošnikov

Podatke za raziskovanje mnenja potrošnikov (MP) se pridobi iz vzorca, izbranega iz CRP. Mesečno se zbira podatke z vprašalnikom, običajno od 1. do 15. dneva v mesecu. Od leta 2016 se podatke zbira kombinirano s spletnimi vprašalniki in anketiranjem po telefonu. Sodelovanje v raziskovanju je prostovoljno, izbrane osebe se o tem obvešča z obvestilnim pismom in zgibanko (Zupanc, Čertanec in Savičič Krstevski 2018).

Kazalnik zaupanja potrošnikov je sestavljen iz povprečja ravnotežij odgovorov na vprašanja o pričakovanem finančnem stanju v gospodinjstvih, pričakovanih gospodarskih razmerah, pričakovani brezposelnosti in varčevanju v prihodnjih 12 mesecih. Rezultati so izraženi v obliki ravnotežja, kar je razlika med pozitivnimi in negativnimi odgovori, izražena v odstotkih. Ravnotežja prikazujejo gibanje opazovanih ekonomskih kazalnikov, ne pa dejanske velikosti kazalnikov (SURS 2019c).

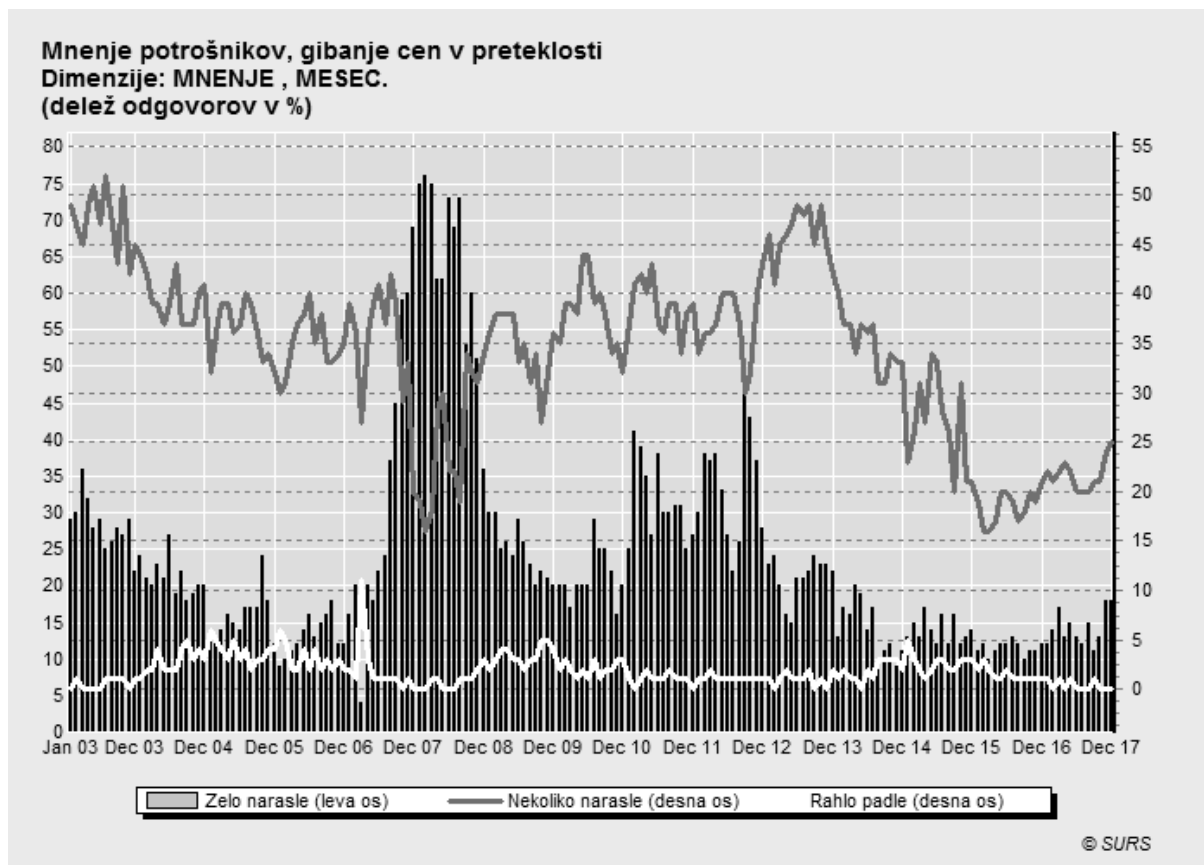

Slika 3: Mnenje potrošnikov

Vir: SURS 2019d.

Zaupanje potrošnikov je močno upadlo v času gospodarske krize in ponovno leta 2012. Pozneje se je zaupanje potrošnikov postopoma povečevalo zaradi izboljšanja razmer na trgu dela in gospodarskih razmer.

V kazalniku uporabljena enota je mnenje prebivalcev Slovenije (starih od 16 do 84 let) o ekonomskem stanju in pričakovanjih v njihovih gospodinjstvih in v slovenskem gospodarstvu (Zupanc, Čertanec in Savičič Krstevski 2018)

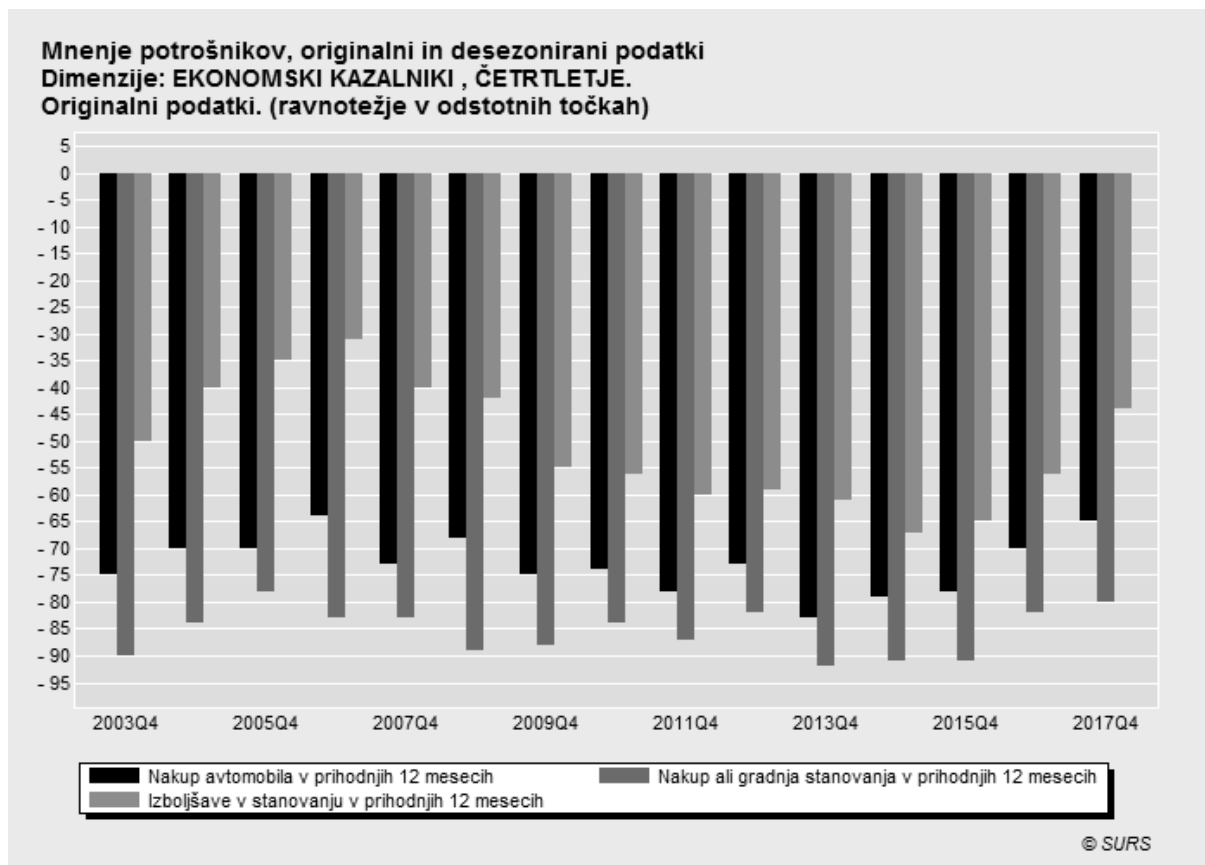

Slika 4: Gibanje cen v preteklosti

Vir: SURS 2019e.

Iz grafičnega prikaza lahko razberemo, da so se cene v času pred gospodarsko krizo po mnenju potrošnikov v povprečju zniževale. V prvi polovici leta 2007 in po mnenju 16,66 % anketiranih pa so močno narasle. V drugi polovici 2007 je takšno oceno podalo že kar 49 %. V letu 2008 pa je v povprečju 63,75 % anketiranih menilo, da so cene zelo narasle. Po mnenju anketiranih so cene zelo narasle še v letu 2010, 2011 in 2012, v obdobju po letu 2013 pa je bilo takega mnenja vse manj anketiranih.

Cena je znesek denarja, ki ga kupec plača prodajalcu za nakup določene količine blaga ali storitve oz. je vrednost blaga ali storitve, ki je bila dogovorjena ob transakciji. (Mišić idr. 2012, 7).

Slika 5: Večji nakupi v prihodnjih 12 mesecih

Vir: SURS 2019f.

Za prikaz podatkov smo izbrali podatke v zadnjih četrletjih v obdobju med leti 2003 in 2017. Za nakup avtomobila v prihodnjem letu se je največ ljudi odločalo v zadnjem četrletju leta 2013, najmanj pa v času pred gospodarsko krizo in v času gospodarske krize. Izboljšave v stanovanju v prihodnjih 12 mesecih je največ ljudi odločalo v zadnjem četrletju 2014, najmanj pa v letih 2000 in 2006. Največ ljudi je nakup avtomobila načrtovalo leta 2013.

3.3 Kazalniki revščine in socialne izključenosti

Vrabič Kek (2012, 11) navaja, da med splošno nezaželene družbene pojave spadata revščina in socialna izključenost. Pri reševanju le teh je pomembno, da ju prepoznamo. Oceniti je potrebno razsežnost pojava ter določiti načine in koncepte njenega merjenja. Na ta način lahko odkrijemo prave vzroke za nastanek in poiščemo rešitve z ustrezno socialno politiko.

Posamezniki, družine in skupine so socialno izključeni takrat, ko jim primanjkuje osnovnih življenjskih sredstev, kot je denimo prehrana, sodelovanje v raznih aktivnostih, ki so za mnoge običajne v družbi. Njihova sredstva so toliko nižja od povprečja, da so dejansko izključeni iz običajnih življenjskih navad ali dejavnosti (Townsend 1979, po Spicker 1998, 9).

Spicker (1998, 9) ugotavlja, da številni koncepti revščino opredeljujejo zelo podobno kot socialno izključenost. Lahko se nanaša med drugim tudi na druge zadeve, kot so potrebe, pomanjkanje sredstev, prikrajšanje in hude stiske.

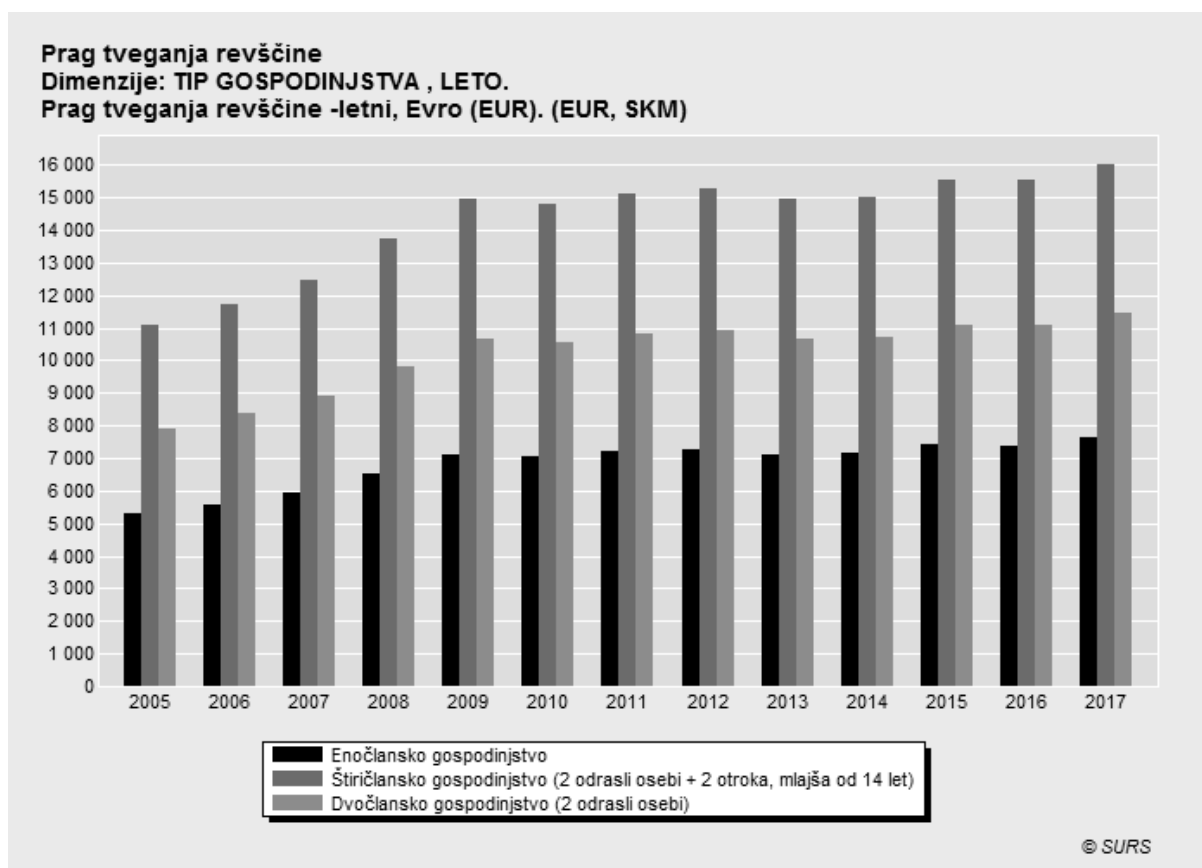
Socialna izključenost vpliva na posameznike, skupine ljudi in geografska območja. To vidimo ne le v višini dohodka, temveč tudi pri preostalih zadevah, kot so zdravje, izobraževanje, dostop do zdravja, dostopnost stanovanj in glede na dolgove prebivalcev (Spicker 1998, 8).

Spicker (1998, 8) kot naslednje pojave, ki se kažejo kot posledica socialne izključenosti navaja:

- ponovno oživitev brezdomstva,
- urbane krize,
- vztrajno visoka stopnja revščine,
- etnične napetosti,
- naraščanje dolgotrajne brezposelnosti,
- vztrajno visoka stopnja revščine.

Palier in Bonoli komentirata, da ideja izključenosti združuje širok spekter težav pod isto oznako; revščina, dolgotrajna brezposelnost, javne nastanitve, urbane težave, različne ovire, aids, rasizem, priseljevanja itd. (Spicker 1998, 8).

Prag tveganja revščine je opredeljen s 60 % mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka v državi. Stopnja tveganja revščine pa je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih, v katerih je ekvivalentni razpoložljivi dohodek glede na socialne transferje nižji od praga tveganja revščine (SURS 2018).

Slika 6: Prag tveganja revščine

Vir: SURS 2019g.

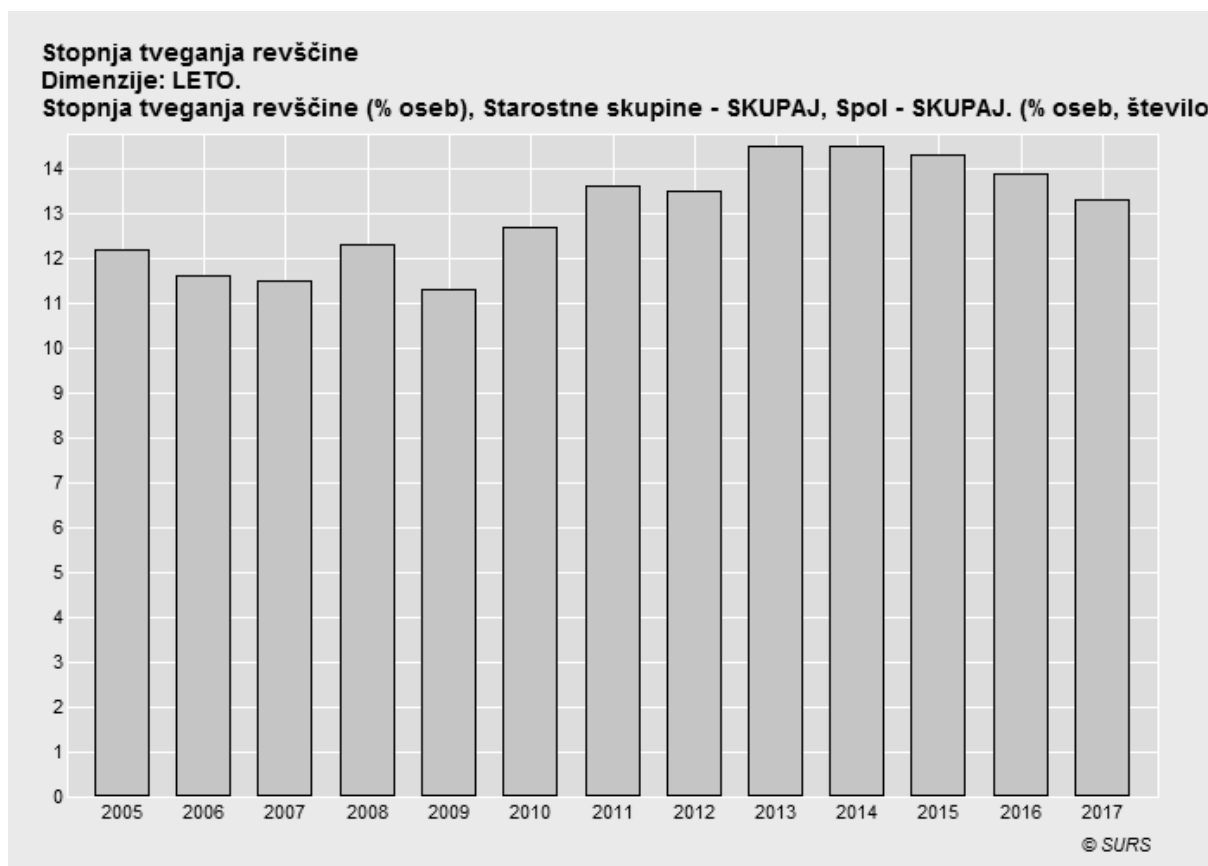
Kot je razvidno iz prikaza, se prag tveganja revščine skozi leta povečuje, in sicer je leta 2016 nekoliko upadel, vendar se je v letu 2017 znova povečal.

Prag tveganja revščine je opredeljen s 60 % mediane ekvivalentnega neto razpoložljivega dohodka vseh gospodinjstev ob upoštevanju OECD prilagojene ekvivalenčne lestvice. Lestvica daje prvemu odraslemu članu utež 1, otrokom, mlajšim od 14 let, utež 0,3, drugim članom, starim 14 let ali več, pa utež 0,5. Štiričlansko gospodinjstvo dveh odraslih in dveh otrok ima tako 2,1 ekvivalentnega odraslega člana (izračun: $1 \times 1 + 1 \times 0,5 + 2 \times 0,3 = 2,1$), dvočlansko gospodinjstvo dveh odraslih oseb pa 1,5 ekvivalentnega člana (izračun: $1 \times 1 + 1 \times 0,5 = 1,5$) (SURS 2019h).

Ekvivalentni dohodek – dohodek na ekvivalentnega odraslega člana gospodinjstva – se izračuna tako, da se sešteje dohodke vseh članov gospodinjstva in nato deli s številom ekvivalentnih odraslih članov v gospodinjstvu (SURS 2019h).

Stopnja tveganja revščine ni kazalnik absolutne revščine. Neenakost meri znotraj populacije, hkrati pa ne upošteva gibanja cen, stanovanjskih razmer in drugih dejavnikov, ki imajo možen vpliv na življenjski standard. Merjenje revščine pa temelji na relativnem konceptu, po

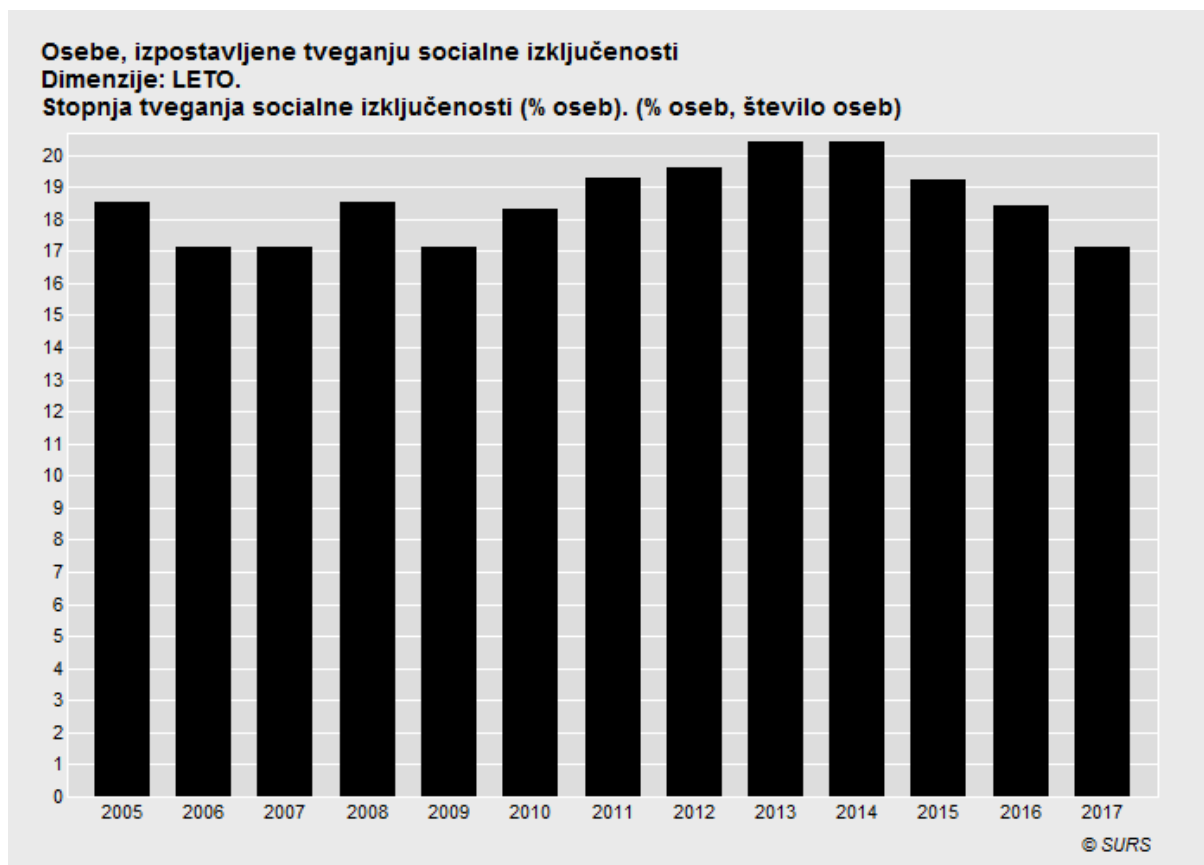
katerem so revni vsi, ki živijo v gospodinjstvih, v katerih razpoložljivi dohodek ne dosega praga tveganja revščine (Vrabič Kek 2012, 12).

Slika 7: Stopnja tveganja revščine

Vir: SURS 2019i.

Stopnja tveganja revščine se je v obdobju pred gospodarsko krizo zniževala, nato pa se je v obdobju gospodarske krize začela povečevati v povprečju 0,8 % ter po letu 2014 začela upadati.

Slika 8: Tveganje socialne izključenosti

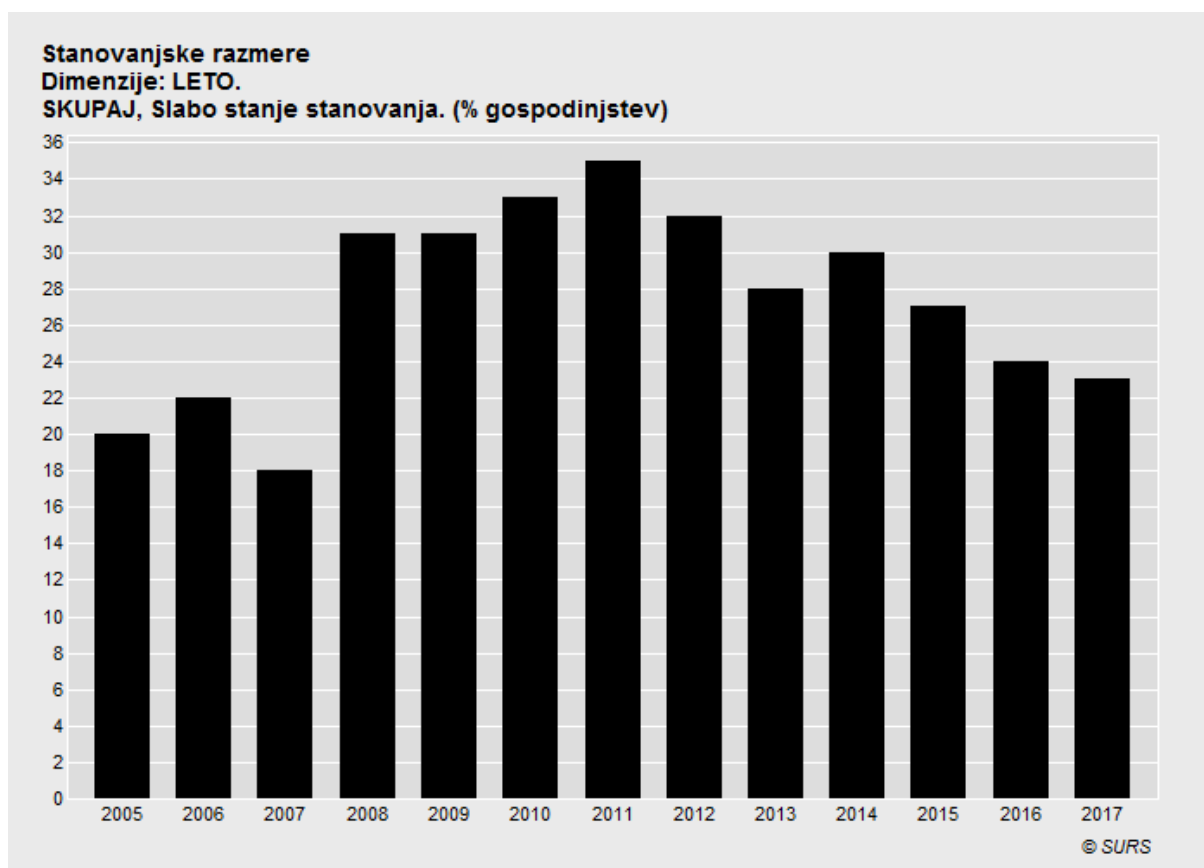
Vir: SURS 2019j.

Stopnja tveganja socialne izključenosti je odstotek oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti. Gre za osebe, ki živijo pod pragom tveganja revščine ali so resno materialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo (SURS 2018).

3.4 Stanovanjski pogoji

Živeti v zadovoljivih življenjskih pogojih je eden izmed najpomembnejših aspektov življenja ljudi. Bivanje naj bi ponujalo prostor, kjer lahko spimo in se odpočijemo, kjer se počutimo varno in imamo svojo zasebnost ter osebni prostor; prostor, kjer si lahko ustvarimo družino. Vsi izmed teh elementov pripomorejo k temu, da se naš prostor imenuje dom (OECD 2016b).

Poleg bivalnih stroškov je prav tako zelo pomembno preučiti življenjske razmere, kot so povprečno število sob na osebo, ali imajo gospodinjstva dostop do osnovnih potrebščin in ali prebivalci živijo v prenatrpanem okolju oziroma gospodinjstvu. Prenatrpana gospodinjstva imajo lahko negativen vpliv na človekovo fizično in mentalno zdravje, na medosebne odnose in otroški razvoj. V Sloveniji ima povprečno gospodinjstvo 1,5 sobe na osebo, kar je manj kot povprečje OECD, ki znaša 1,8 sobe na osebo (OECD 2016b).

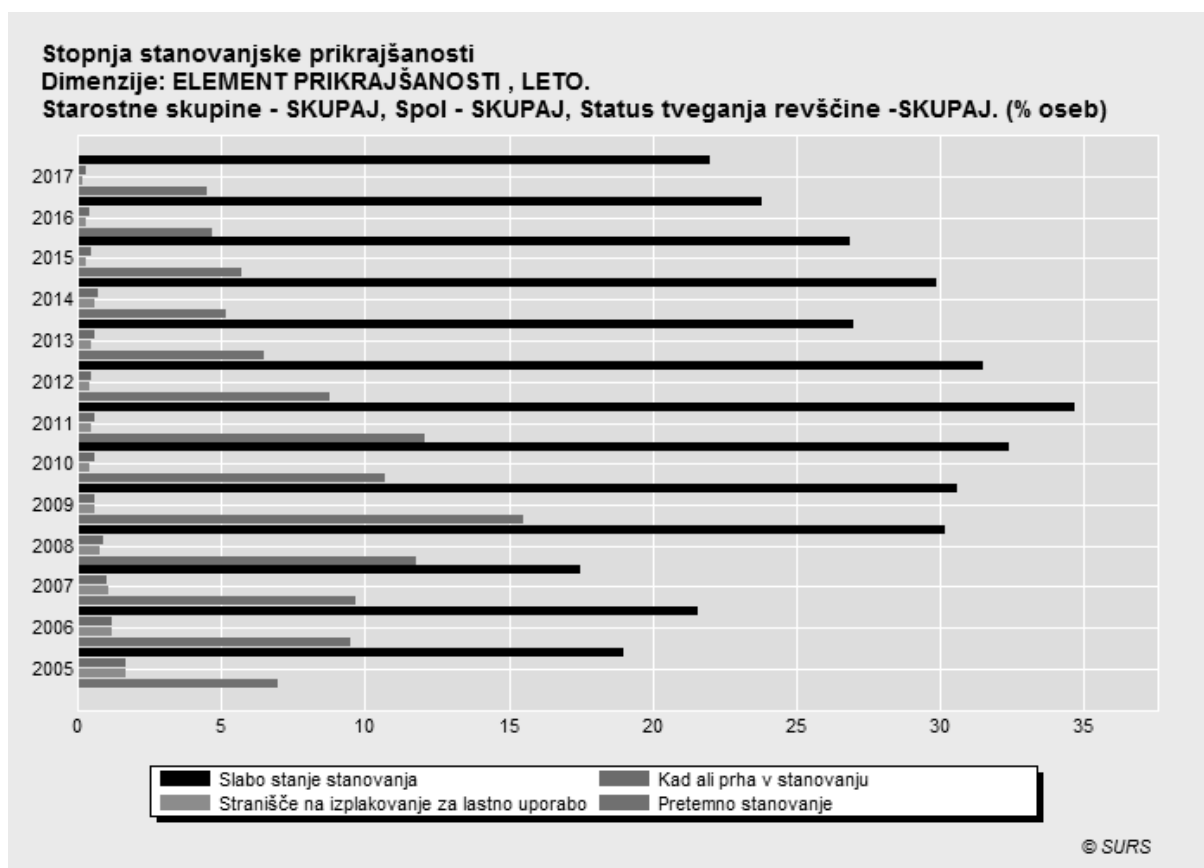

Slika 9: Stanovanjske razmere: slabo stanje stanovanja

Vir: SURS 2019k.

Največ oseb iz gospodinjstev je živelo v slabih stanovanjskih razmerah leta 2011, najmanj pa leta 2007. Leta 2008 se je odstotek oseb, ki živijo v slabih razmerah, v primerjavi z letom 2007 povečal za 13 % ter se povečeval do leta 2011, ko je znašal 35 %.

Kazalnik prikazuje delež gospodinjstev, ki imajo težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi, s trhlimi okenskimi okvirji ali trhlimi tlemi. Do leta 2008 je bil vprašalnik za slabo stanje stanovanja sestavljen z enim vprašanjem, od vključno leta 2008 naprej pa je vprašalnik sestavljen s tremi ločenimi vprašanji, zato podatki od leta 2008 niso popolnoma primerljivi s podatki iz preteklih let (SURS 2018).

Slika 10: Stopnja stanovanjske prikrajšanosti

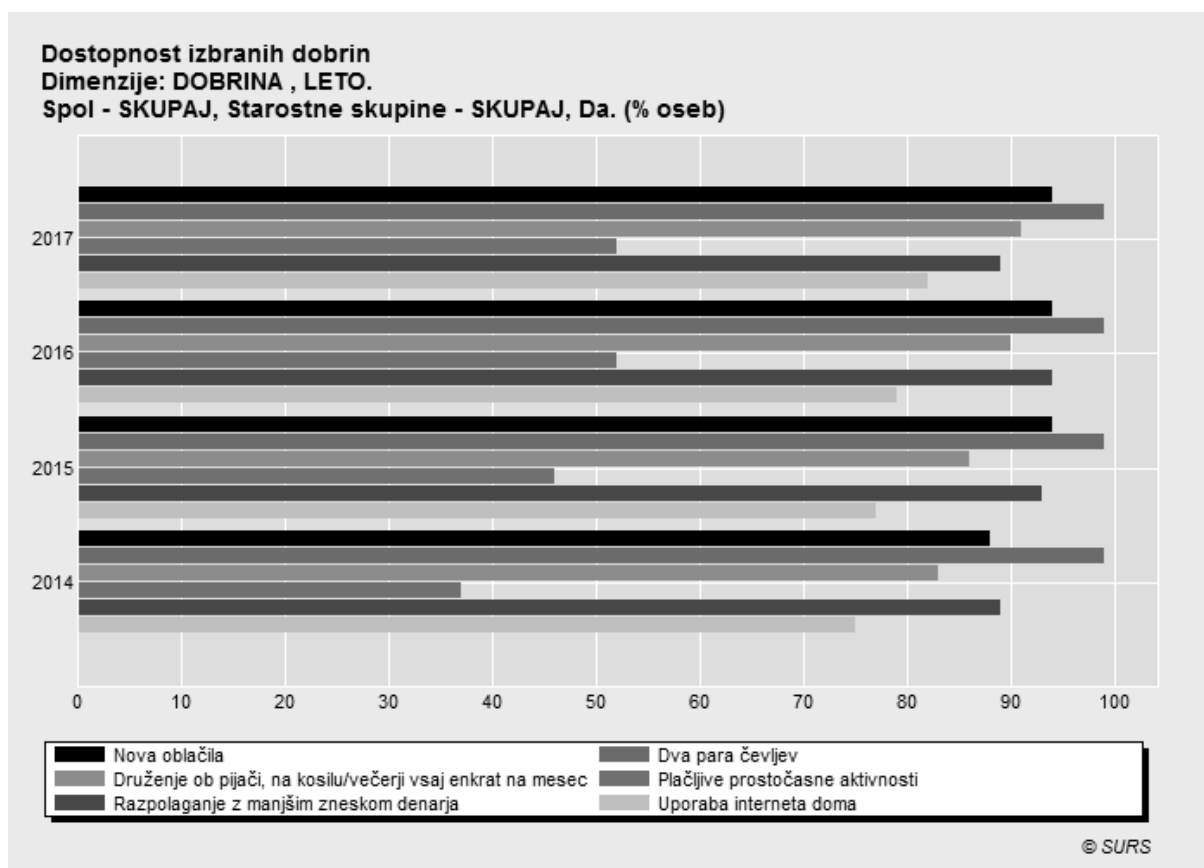
Vir: SURS 2019l.

Vrabič Kek (2012, 54) navaja, da je stopnja stanovanjske prikrajšanosti odstotek oseb, ki so prikrajšane za vsaj enega od naslednjih elementov:

- slabo stanje stanovanja (odstotek oseb, ki imajo v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi ali s trhlimi okenskimi okvirji/tlemi),
- kad ali prha v stanovanju (odstotek oseb, ki v stanovanju nimajo kadi ali prhe),
- stranišče na izplakovanje za lastno uporabo (odstotek oseb, ki nimajo stranišča na izplakovanje za lastno uporabo),
- pretemno stanovanje, (odstotek oseb, ki menijo da je njihovo stanovanje pretemno oziroma ne dobi dovolj dnevne svetlobe).

3.5 Dostopnost do izbranih dobrin

V tem poglavju je grafično prikazana dostopnost do nekaterih izbranih dobrin v Sloveniji. Na sliki je razvidno dejstvo, da se kupna moč z leti viša, kar posledično vpliva na večjo dostopnost do izbranih dobrin. Dostopnost do izbranih dobrin je v večji meri odvisna od kupne moči oziroma višine posameznikovega dohodka ter gibanja cen dobrin. Podatki o dostopnosti izbranih dobrin so na voljo le za obdobje 2014–2017.

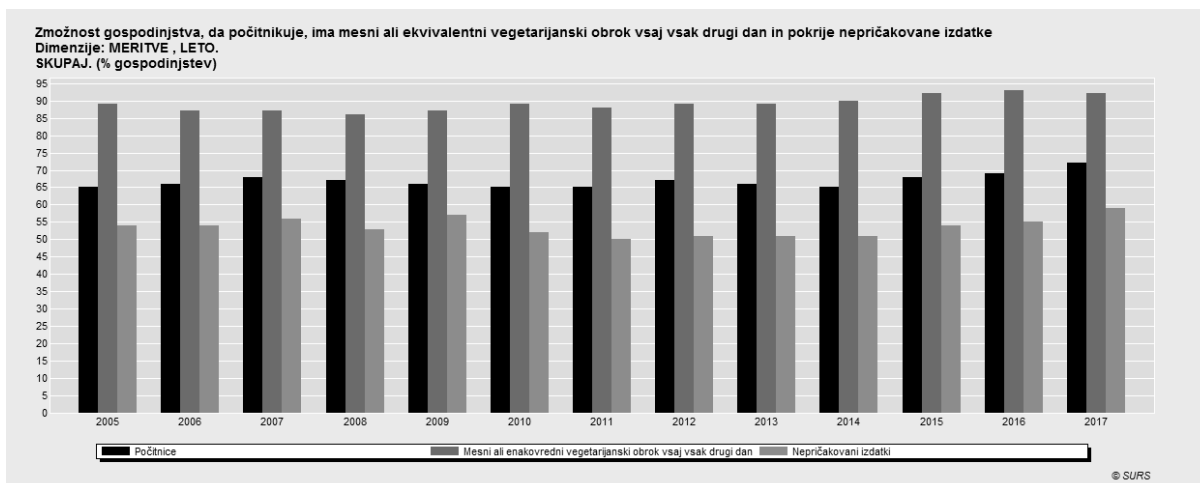
Slika 11: Dostopnost izbranih dobrin

Vir: SURS 2019m.

Slika 11 nam prikazuje dostopnost izbranih dobrin v Sloveniji med letoma 2014 in 2017. Kot je iz grafa razvidno, lahko razberemo, da si največ oseb lahko privošči osnovne dobrine, kot denimo nova para čevljev, nova oblačila. Teh oseb je iz leta v leto več. Dostopnost do novih oblačil se je od leta 2014 povišala za približno 7 %. Najnižjo stopnjo zmožnosti za doseganje dobrine ima razdelek plaçljive prostoaasne aktivnosti. Kljub temu je možno razbrati, da se je od leta 2014 do leta 2017 le-ta povišala za približno 20 %.

3.6 Finančne zmožnosti gospodinjestev

V Sloveniji so dohodki v gospodinjestvih zelo različni, lahko tudi rečemo, da so razlike precej velike. Za grafično ponazoritev je spodaj prikazan delež gospodinjestev v obdobju od 2005 do 2017, kjer so prikazani podatki o finančnih zmožnostih gospodinjestev, in sicer njihove zmožnosti v primeru potrošnje za počitnice, mesne ali enakovredne vegetarijanske obroke vsaj vsak drug dan ter za nepričakovane izdatke, ki lahko posameznika doletijo in so lahko nepredvidljivi.

Slika 12: Zmožnosti gospodinjstva

Vir: SURS 2019n.

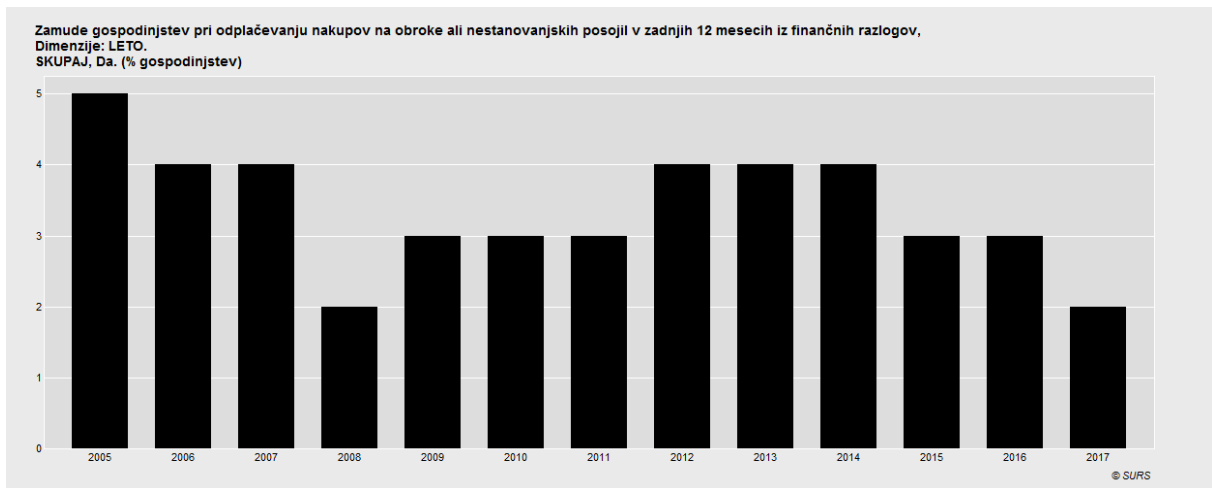
Slika 12 prikazuje delež gospodinjstev, kjer si lahko vsi člani gospodinjstva privoščijo enotedenske počitnice, mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan ter delež gospodinjstev, ki lahko pokrijejo nepričakovane izdatke iz lastnih sredstev, in sicer v višini za leta (SURs 2019o):

- 2005: 350 EUR,
- 2006: 375 EUR,
- 2007: 440 EUR,
- 2008: 470 EUR,
- 2009: 495 EUR,
- 2010: 545 EUR,
- 2011 ter vsa naslednja leta 600 EUR

Iz prikaza je mogoče razbrati, da si je leta 2005 89 % gospodinjstev lahko privoščilo mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok, leta 2017 pa se je to število povečalo na 92 %, največ je znašalo leta 2016, in sicer 93 %, najmanj pa leta 2008 – 86 %, kar mogoče lahko delno pripišemo posledicam gospodarske krize.

V povprečju si lahko enotedenske počitnice v letih, zajetih v raziskavi, privoščijo 66,8 % gospodinjstev, največ pa v letu 2017, in sicer 72 %. Najmanj, in sicer 65% gospodinjstev, pa si lahko enotedenske počitnice privoščijo v letih 2005, 2010, 2011 in 2014.

Nepričakovane izdatke iz lastnih sredstev je v povprečju lahko pokrilo 53,6 % gospodinjstev, največ pa leta 2017 – 59 %, najmanj pa leta 2011, in sicer 50 % vseh gospodinjstev (SURs 2019o).

Slika 13: Zamude gospodinjstev pri odplačevanju

Vir: SURS 2019p.

Največ zamud gospodinjstev pri odplačevanju nakupov na obroke ali nestanovanjskih posojil v zadnjih 12 mesecih iz finančnih razlogov je bilo leta 2005, in sicer 5 % gospodinjstev, nato se je število gospodinjstev postopoma zmanjševalo in leta 2008 doseglo najmanjše število, in sicer 2 %. V času gospodarske krize se je število v letih 2009–2011 ponovno povečalo na 3% in v letih 2012–2014 na 4%, nato pa pričelo ponovno upadati 2015–2016 na 3 % in leta 2017 na 2 %.

3.7 Pomoč dobrodelnih organizacij

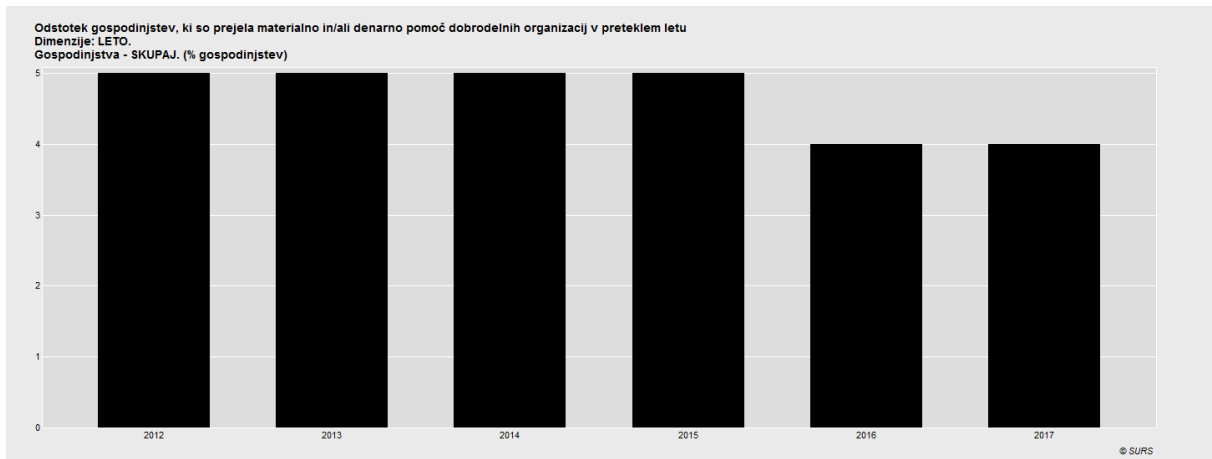
V zakonu o humanitarnih organizacijah (ZHO), katerih področje ureja, lahko status humanitarne organizacije pridobijo tako društva kot tudi zveze društev ter člani, ki nepridobitno in prostovoljno opravljajo humanitarno dejavnost na področjih socialnega in zdravstvenega varstva. (ZHO, 2. člen)

Zadavec (2013) navaja, da je v zakonu o humanitarnih organizacijah humanitarna dejavnost definirana kot dejavnost na področjih socialnega in zdravstvenega varstva. Za to se šteje dejavnost za doseganje plemenitih človekoljubnih ciljev, ki jih izvajajo humanitarne organizacije v obliki programov in storitev v neposredno korist posameznikov in so namenjeni zlasti:

- reševanju ogroženih ljudi in življenj,
- lajšanju socialnih in psihosocialnih stisk in težav,
- izboljšanju socialnega položaja,
- krepitvi zdravja,
- preprečevanju poslabšanja socialnega položaja,
- preprečevanju poslabšanja zdravstvenega stanja oseb s kronično boleznijo,

- ustvarjanju možnosti za čim bolj kakovostno in samostojno življenje oseb s kronično boleznijo.

Humanitarne organizacije delujejo na način, da poizkušajo olajšati okoliščine ljudi, ki so v stiski, tako, da bodisi zbirajo sredstva pomoči potrebnim ljudem ali pa mednje razdeljujejo osnovne potrebščine, ki so potrebne za življenje. Ljudem pomagajo tudi z načrtovanjem ali organiziranjem programov za pomoč ljudem, katerih zdravje ali življenje je ogroženo (Zadravec 2013).

Slika 14: Odstotek oseb, ki so prejele pomoč dobrodelnih organizacij

Vir: SURS 2019r.

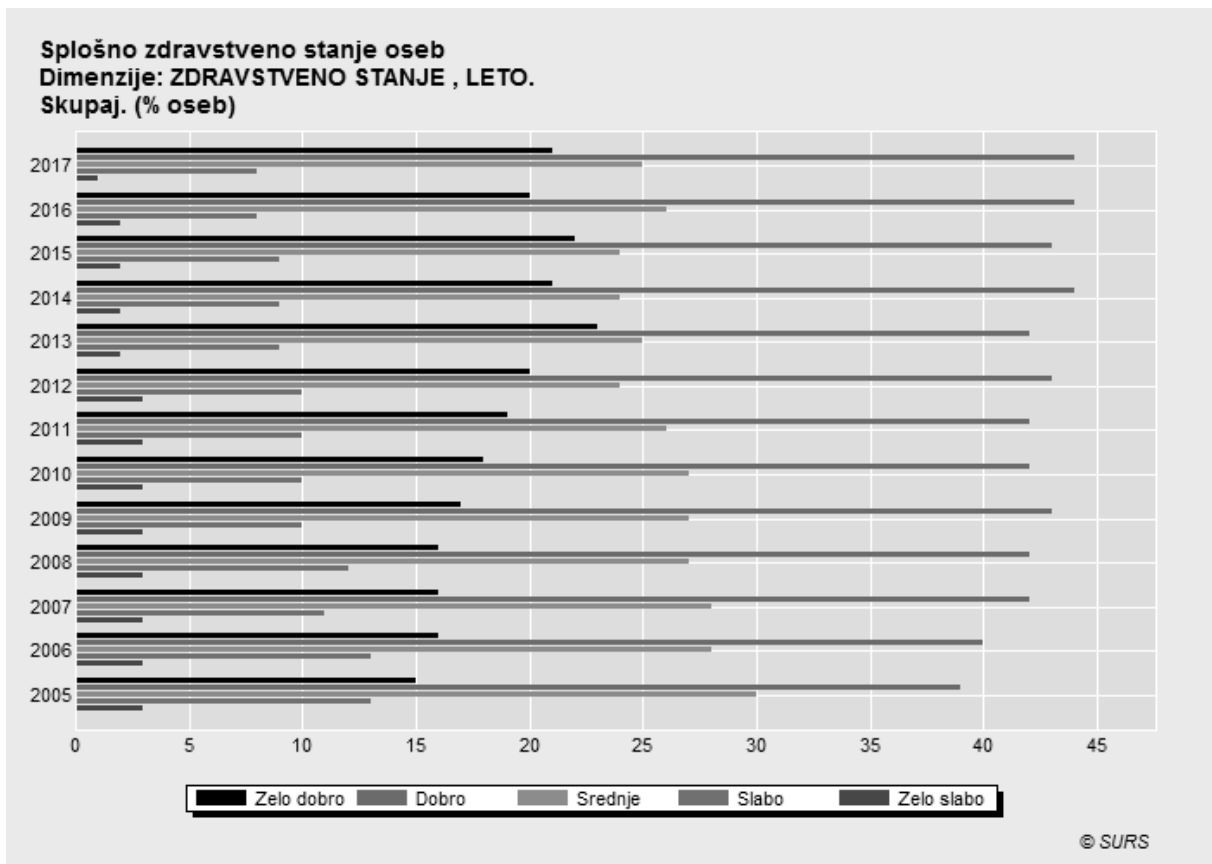
V zgoraj prikazanem grafu lahko razberemo, kolikšen odstotek oseb je prejemalo materialno in/ali denarno pomoč dobrodelnih organizacij v preteklih letih. Podatki so na voljo za leta 2012–2017. V času po gospodarski krizi, v letih 2012–2015, je materialno in/ali denarno pomoč dobrodelnih organizacij prejemalo 5 % oseb. Leta 2016 in 2017 pa je materialno in/ali denarno pomoč prejemalo 4 % oseb. Za obdobje pred 2012 ni na voljo podatkov iz podatkovne baze SURS.

3.8 Splošno zdravstveno stanje

Večina držav OECD izvaja redne zdravstvene preglede, ki anketirancem omogočajo poročanje o različnih vidikih njihovega zdravja. Pogosto zastavljeno vprašanje je: "Kakšno je vaše zdravje?" To je eden izmed načinov zbiranja podatkov o samozavedanju zdravstvenega stanja. Kljub subjektivni naravi tega vprašanja je bilo ugotovljeno, da so dobljeni odgovori dober napovednik prihodnje rabe zdravstvenega sistema. Po vsej OECD približno 69 % odraslega prebivalstva meni, da je njihovo zdravje "dobro" ali "zelo dobro" (OECD 2016a).

Moški pogosteje poročajo o dobrem zdravju kot ženske, pri čemer je povprečje OECD 71 % moških reklo, da je njihovo zdravje "dobro" ali "zelo dobro", v primerjavi s 67 % za ženske. Ni presenetljivo, da starejši ljudje poročajo o slabšem zdravju kot tudi tisti, ki so brezposelni

ali imajo manj izobrazbe ali dohodka. Približno 78 % odraslih z razpoložljivim dohodkom v top 20 % v državah OECD ocenjuje svoje zdravje kot "dobro" ali "zelo dobro", v primerjavi s približno 60 % za tiste z razpoložljivim dohodkom v spodnjih 20 % (OECD 2016a).

Slika 15: Splošno zdravstveno stanje

Vir: SURS 2019s.

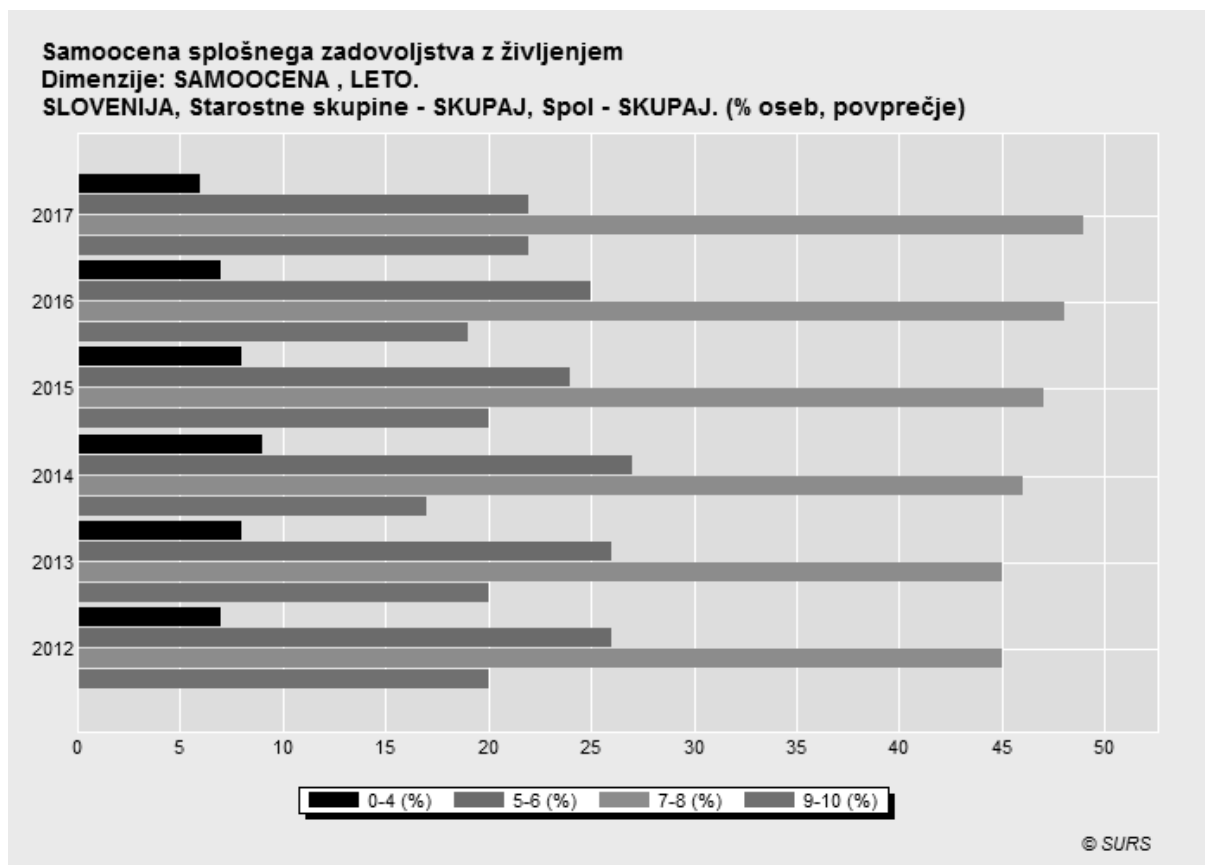
Iz podatkov je moč razbrati, da se ocena splošnega zdravstvenega stanja oseb z leti izboljšuje, kar je najverjetneje posledica razvoja in izboljšav v zdravstvenem sistemu, ter splošnega napredka sodobne medicine. V obdobju zajetem v raziskavo je svoje zdravstveno stanje ocenilo kot zelo slabo 3% anketiranih v letih 2005–2012. V letu 2013 pa se delež zniža na 2 % ter se leta 2017 zniža na 1 %.

Znižuje se tudi delež anketiranih, ki so svoje zdravstveno stanje ocenili kot slabo ali srednje, povečuje pa se delež anketiranih, ki svoje zdravstveno stanje ocenjuje kot dobro ali zelo dobro.

3.9 Splošno zadovoljstvo z življenjem

Merjenje občutkov je lahko zelo subjektivno, vendar je kljub temu koristno dopolnilo bolj objektivnim podatkom pri primerjanju kakovosti življenja v različnih državah. Subjektivni

podatki lahko zagotovijo osebno oceno zdravja, izobrazbe, dohodka, osebne izpolnitve in socialnih pogojev posameznika. Ankete se uporabljajo zlasti za merjenje zadovoljstva z življenjem in srečo. Zadovoljstvo z življenjem meri, kako ljudje ocenjujejo svoje življenje na sploh in ne samo trenutnih občutkov. Vprašani so svoje splošno zadovoljstvo z življenjem na lestvici od 0 do 10 v povprečju po OECD ocenili s 6,5. Vendar pa zadovoljstvo z življenjem v OECD ni enakomerno porazdeljeno po državah (OECD 2016c).

Slika 16: Splošno zadovoljstvo z življenjem

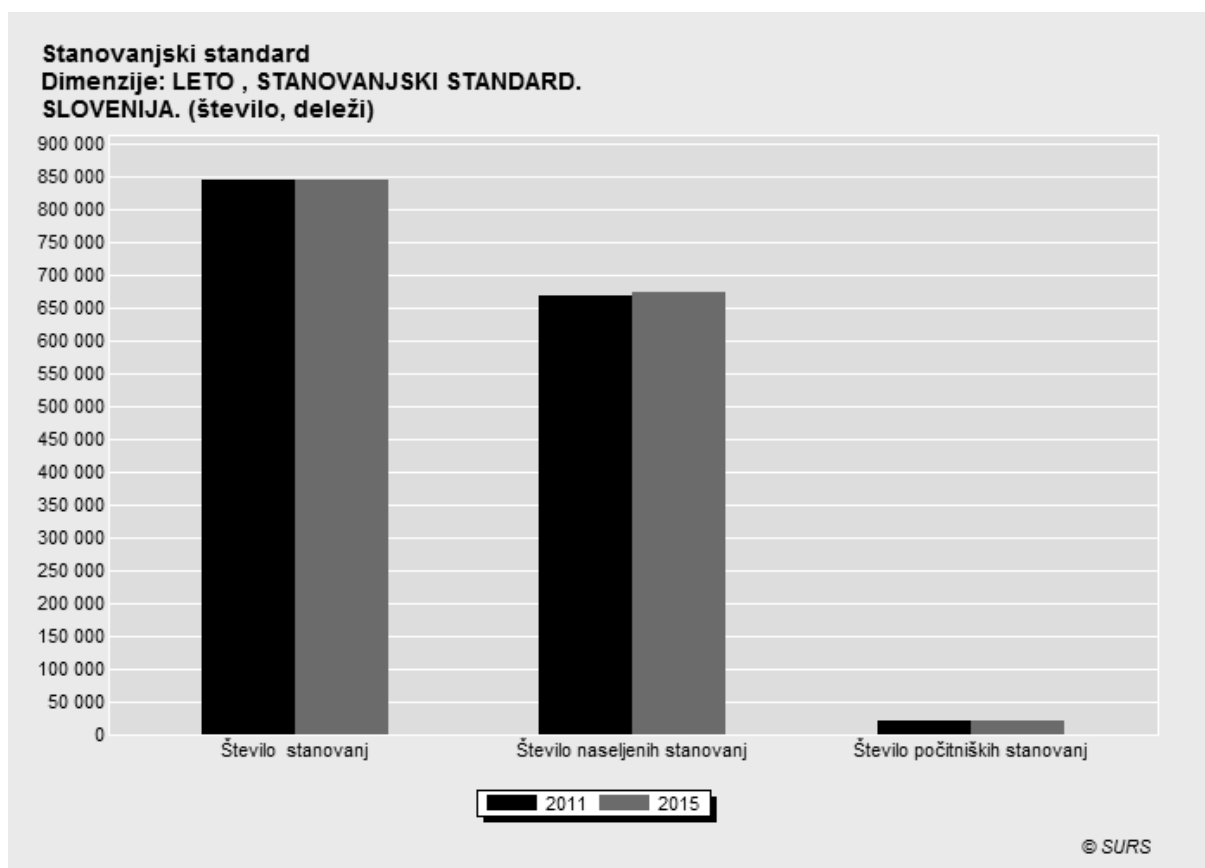
Vir: SURS 2019t.

Podatki o samooceni splošnega zadovoljstva z življenjem so na voljo za obdobje 2012–2017. Iz podatkov lahko razberemo, da je bilo leto 2014 slabše ocenjeno z vidika splošnega zadovoljstva z življenjem. Največji delež, 9 % anketiranih, je v izbranem obdobju izbralo najnižjo samooceno. Delež z najvišjo samooceno je znašal 17 %, kar je najmanj v izbranem obdobju. Kot najboljše leto pa je iz podatkov o samooceni prikazano leto 2017, saj se je za najnižje ocene odločilo najmanj anketiranih, in sicer 6 % za oceno 0–6 in 22 % za oceno 5–6, za najvišje ocene pa 49 % za 7–8 in 22 % za 9–10.

3.10 Naseljena in nenaseljena stanovanja

V obdobju med leti 2000 in 2009, se je pokazalo, da zgolj trg ne zmore reševati problema stanovanjske oskrbe prebivalstva. V prvih letih tega obdobja je bila ponudba tržnih stanovanj precej skromna. V letih 2004 in 2007 v času množičnih gradenj pa je poskočila. V zadnjih letih sta gradnja in ponudba novih stanovanj tudi zaradi posledic gospodarske krize izrazito upadli, posledično je na trgu ostalo precejšnje število nenaseljenih, neprodanih in tudi nedokončanih stanovanj. Po podatkih SURS (2012) je stanovanjski fond v letu 2011 skupaj obsegal 844.656 stanovanjskih enot z uporabno površino nekaj več kot 67 milijonov kvadratnih metrov (Direktorat za prostor, graditev in stanovanja 2015).

Status nenaseljenega stanovanja ne pomeni nujno, da je stanovanje tudi v resnici prazno. Del stanovanj s statusom nenaseljenih je zagotovo oddanih na črnem trgu. Nekateri stanovalci nimajo urejenega stalnega ali začasnega prebivališča. Stanovanje pa je nenaseljeno predvsem zaradi bodisi neugodne lokacije, fizičnega stanja stanovanja ali pa nezainteresiranost lastnika. Počitniška stanovanja, ki niso namenjena stalnemu bivanju, so tudi všteta med nenaseljena stanovanja. Nenaseljenih počitniških stanovanj je bilo v letu 2011 20.740. Število počitniških stanovanj, v katerih so v letu 2011 stalno ali začasno bivale osebe, je znašalo 3.745. Počitniških stanovanj, kljub temu da jih je skoraj petina zasedenih, ne moremo šteti k prostemu stanovanjskemu fondu, saj so ta stanovanja zgrajena le z namenom začasnega bivanja turistov in ne stalnega bivanja prebivalcev Republike Slovenije. Če počitniških stanovanj ne upoštevamo v fondu nenaseljenih stanovanj, je bilo le-teh leta 2011 153.789 (Direktorat za prostor, graditev in stanovanja 2015).

Slika 17: Stanovanjski standard

Vir: SURS 2019u.

Število stanovanj je leta 2011 znašalo 844.656, leta 2015 pa se je število stanovanj povečalo na 845.415. Število naseljenih stanovanj je leta 2011 znašalo 670.127, kar pomeni, da je bilo nenaseljenih stanovanj 174.529. Leta 2015 se je številno naseljenih stanovanj povečalo na 674.463, število nenaseljenih pa zmanjšalo na 170.952, kar znaša 20,22 % celotnega stanovanjskega fonda.

Število stanovanj se je leta 2015 v primerjavi z letom 2011 povečalo za 0,09 %, število nenaseljenih stanovanj pa zmanjšalo za 2,05 %.

4 UGOTOVITVE

V tem poglavju bomo povzeli ugotovitve iz raziskave, ki smo jo izpeljali s pomočjo podatkovnih baz SURS. Opisali bomo gibanje življenjske ravni v obdobju pred gospodarsko krizo, med gospodarsko krizo in v času po gospodarski krizi.

4.1 Gibanje življenjske ravni v obdobju pred gospodarsko krizo 2003–2008

Življenjska raven se je v obdobju pred gospodarsko krizo poviševala. Poraba v gospodinjstvih se je v obdobju med 2003 in 2008 iz leta v leto povečevala, in sicer v povprečju za 6,11 % ter vrhunec dosegla v letu 2008, ko je poraba na leto v povprečnem gospodinjstvu znašala 20.753,76 € (SURS 2019b).

Zaupanje potrošnikov se je v tem obdobju gibalo precej razgibano, vendar se je v povprečju povečevalo ter najvišjo raven doseglo v mesecu juliju leta 2007 (SURS 2019d). Največ anketiranih je bilo mnenja, da so cene zelo narasle v letu 2003, in sicer v povprečju 26,9 %. Po letu 2004 pa je bilo takšnega mnenja manj kot 20 % anketiranih. Najmanj anketiranih je podalo oceno, da so cene zelo narasle v mesecu marcu leta 2007, nato pa je pričel delež anketiranih, ki so podali takšno oceno, strmo naraščati do konca leta 2007 in je v mesecu decembru znašal 69 %. Zelo podobno se je gibalo mnenje anketiranih, ki so podali oceno, da so cene nekoliko narasle. Mnenje anketiranih, da so cene rahlo padle, je bilo ponovno najpogostejše v mesecu marcu leta 2007 (SURS 2019e).

V tem obdobju se je iz leta v leto manj ljudi odločalo za nakup novega avtomobila v prihodnjih 12 mesecih, nato pa se je leta 2007 delež anketiranih povišal. Zelo podobno se je gibal tudi delež anketiranih, ki so se odločali za nakup ali gradnjo stanovanja v prihodnjih 12 mesecih in izboljšave v stanovanju (SURS 2019f).

Prag tveganja revščine se v letih 2005 in 2007 povečuje in leta 2007 znaša 5.944 € za enočlansko gospodinjstvo, 12.483 € za štiričlansko gospodinjstvo, 8.916 € za dvočlansko gospodinjstvo (SURS 2019g). Stopnja tveganja revščine je v tem obdobju upadala ter leta 2007 znašala 11,5 % (SURS 2019i). Stopnja tveganja socialne izključenosti se je znižala ter leta 2006 in 2007 znašala 17,1 % (SURS 2019j).

Odstotek gospodinjstev, ki prebivajo v slabem stanju stanovanja, se je iz leta 2005 v leto 2006 nekoliko povečal, in sicer iz 20 % na 22 %, nato pa v letu 2007 upadel na 18 % gospodinjstev (SURS 2019k). Delež gospodinjstev s stanovanjsko prikrašnostjo, kot je kad ali prha v stanovanju, stranišče na izplakovanje za lastno uporabo, se je v tem obdobju zniževal. Le v letu 2007 v primerjavi z 2006 se je delež gospodinjstev s pretemnim stanovanjem povečal za 0,2 % (SURS 2019l).

Zmožnost gospodinjstev, da si privoščijo vsaj enotedenske počitnice, se je v letih 2005 in 2007 povečevala v povprečju za 1,5 % na leto. Zmožnost gospodinjstva, da si privoščijo mesni ali enakovreden vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan, pa se je v letu 2006 v primerjavi z letom 2005 zmanjšala za 2 % in ostala na tej ravni tudi v letu 2007. Povečala pa se je zmožnost gospodinjstev, da lahko pokrijejo nepričakovane izdatke, in sicer za 2 % v letu 2007 (SURS 2019n).

Zamude gospodinjstev pri odplačevanju nakupov na obroke ali nestanovanjskih posojil so se znižale iz 5 % na 4 % (SURS 2019p).

Splošno zdravstveno stanje oseb se je v obdobju pred gospodarsko krizo izboljševalo. Povečeval se je delež oseb, ki so zdravstveno stanje ocenile kot zelo dobro ali dobro. Delež oseb, ki je zdravstveno stanje ocenilo kot srednje ali slabo, pa se je zmanjševal (SURS 2019s).

4.2 Gibanje življenjske ravni v obdobju gospodarske krize 2008–2014

V obdobju gospodarske krize se življenjska raven precej spremeni, saj smo ugotovili, da kljub splošni gospodarski krizi ni prišlo do upada denimo porabljenih sredstev gospodinjstev, vendar se je poraba po podatkih SURS (2019b) med letoma 2007 in 2008 celo povežala. Po letu 2008 pa je poraba v gospodinjstvih prenehala naraščati.

Po mnenju anketiranih je zaupanje potrošnikov strmo upadlo ravno v letu 2008, najverjetneje zaradi vplivov gospodarske krize na trgu. V obdobju proti koncu gospodarske krize pa se je zaupanje potrošnikov pričelo izboljševati (SURS 2019d). V istem letu je v povprečju 63,75 % anketiranih menilo, da so cene zelo narasle (SURS 2019e). V tem obdobju se je manj ljudi odločalo za nakup avtomobila v prihodnjih 12 mesecih, nekoliko več pa v obdobju proti koncu gospodarske krize v letih 2012–2013. Presenetljivo se je več ljudi odločalo za nakup ali gradnjo stanovanja kot tudi izboljšave v stanovanju v prihodnjih 12 mesecih (SURS 2019f).

Po podatkih SURS (2019g) se je povišal tudi prag tveganja revščine, in sicer v primerjavi z letom 2007 za 9,95 %. Stopnja tveganja revščine se je v nasprotju s prejšnjimi leti, ko je upadala, leta 2008 pričela višati (SURS 2019h). Odstotek oseb, izpostavljenih tveganju socialne izključenosti, se je povišal iz 17,1 % (2007) na 18,5 % (2008) (SURS 2019j). Povečal se je tudi delež gospodinjstev, ki imajo težave s stanovanjem oziroma slabšim stanjem stanovanja, nekoliko pa se je povečal tudi delež prebivalcev, ki imajo težave s pretemnim stanovanjem, in sicer za 2,1 % (SURS 2019l).

V tem obdobju se je tudi zmanjšala zmožnost gospodinjstev, da si privoščijo vsaj enotedenske počitnice, vendar je bil ta odstotek še vedno nad izmerjeno ravno iz leta 2006 in 2005. Zmanjšala se je tudi zmožnost gospodinjstev, da si privoščijo mesni ali enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan, znašal je najnižje v celotnem obdobju, ki smo ga zajeli v raziskavi, in sicer 86 % (SURS 2019n).

Presenetljivo pa se je znižal odstotek zamud gospodinjstev pri odplačevanju nakupov na obroke ali nestanovanjskih posojil, in sicer je znašal najnižje v obdobju med leti 2008 in 2017 (SURs 2019p).

Splošno zdravstveno stanje prebivalstva se med gospodarsko krizo ni bistveno spremenilo, ampak se z leti izboljšuje.

Na podlagi podatkov, pridobljenih iz podatkovnih baz SURS, lahko povzamemo, da se je življenjska raven prebivalcev Republike Slovenije v obdobju gospodarske krize znižala. Predvsem se je to odražalo pri upadu zaupanja potrošnikov ter povišanega mnenja anketiranih, ki so menili, da so cene zelo narasle. Zmanjšale so se tudi zmožnosti gospodinjstev, da si privoščijo določene osnovne dobrine, kar je bilo predvsem občutno pri ljudeh z nižjimi dohodki. Povišal se je tudi odstotek ljudi, ki so imeli težave s slabim stanjem stanovanja.

4.3 Gibanje življenjske ravni v obdobju po gospodarski krizi 2014–2017

Pri gibanju življenjske ravni v obdobju po gospodarski krizi se je prikazal drugačen odraz potrošnje, saj se je leta 2015 presenetljivo zmanjšala poraba sredstev gospodinjstev za kar 6,06 % v primerjavi z letom 2008 (SURs 2019b).

Zaupanje potrošnikov pa se je po podatkih SURS (2019d) po letu 2014 začelo izboljševati. Prihajalo je do vse višjega zaupanja potrošnikov ter najvišjo raven doseglo v letu 2017. Cene so po mnenju anketiranih po gospodarski krizi zelo narasle v letih 2010, 2011 in 2012. V obdobju po letu 2014 pa je bilo takega mnenja vse manj anketiranih, zajetih v raziskavi (SURs 2019e).

V obdobju po gospodarski krizi se je več ljudi odločalo za nakup ali gradnjo stanovanja v letih 2014 in 2015, manj pa v letih 2016 in 2017. Delež anketiranih, ki so se odločali za nakup avtomobila v prihodnjih 12 mesecih, je nekoliko nihalo v letih 2015 in 2016, nato pa naraščal ter leta 2017 dosegel najnižjo raven v celotnem obdobju. Delež anketiranih, ki so načrtovali izboljšave v stanovanju v prihodnjih 12 mesecih, se je povečeval in dosegel najvišjo raven leta 2014, nato pa pričel ponovno upadati (SURs 2019f).

Najvišjo raven prag tveganja revščine doseže v letu 2017 in znaša 7.628 € za enočlansko gospodinjstvo, 16.019 € za štiričlansko gospodinjstvo ter 11.442 € za dvočlansko gospodinjstvo (SURs 2019g). Odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z nižjim neto dohodkom od praga tveganja revščine, se je po gospodarski krizi povečeval in najvišjo raven dosegel leta 2013 in 2014 s 14,5 %, nato pa upadal in leta 2017 dosegel 13,3 % (SURs 2019i). Zelo podobno kot stopnja tveganja revščine se je gibala tudi stopnja tveganja socialne izključenosti. Število oseb, ki živijo v slabih stanovanjskih razmerah, se je v obdobju po gospodarski krizi zniževalo in se povišalo le v letu 2014, v naslednjih letih ponovno upadalo

ter leta 2017 znašalo 23 % (SURS 2019k). Stanovanjska prikrajšanost, kot je kad ali prha v stanovanju in stranišče na izplakovanje za lastno uporabo, se z leti zmanjšuje in leta 2017 znaša le še 0,3 % ter 0,2 %. Delež oseb s slabim stanjem stanovanja se je v letih po gospodarski krizi povišal, najverjetneje zaradi primanjkovanja sredstev za obnovo, ter se po letu 2012 pričel zniževati. Število oseb s pretemnim stanovanjem se je zniževalo in leta 2017 znašalo 4,5 % (SURS 2019l).

Dostopnost do izbranih dobrin se iz leta v leto izboljšuje, zmanjšal se je le odstotek oseb v letu 2017, ki razpolagajo z manjšim zneskom denarja (SURS 2019m). Zmožnost gospodinjestev, da počitnikujejo, se je po gospodarski krizi v letu 2014 znižala na 65 %, v letu 2017 pa je zmožnost znašala 72 %. Mesni ali drugi enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan si je lahko privoščilo z leta v leto več ljudi, in sicer v letu 2015 90 %, največ pa v letu 2016 93 %. Zmožnost gospodinjstva, da pokrije nepričakovane izdatke, se je povišala v letih 2014–2017 in v zadnjem letu znašala 59 % (SURS 2019n). Zamude pri odplačevanju nakupov na obroke ali nestanovanjskih posojil so se po gospodarski krizi med leti 2014 in 2017 zniževale in znašale v zadnjem letu 2 % (SURS 2019p). Denarno pomoč je v obdobju 2014–2015 prejemale 5 % gospodinjestev, v letu 2016 in 2017 pa se je ta odstotek zmanjšal na 4 % (SURS 2019r). V obdobju po gospodarski krizi se zmanjšuje delež anketiranih, ki so svoje zdravstveno stanje ocenili kot slabo ali srednje, povečuje pa se delež anketiranih, ki svoje zdravstveno stanje ocenjuje kot dobro ali zelo dobro, tako lahko rečemo, da se splošno zdravstveno stanje z leti izboljšuje (SURS 2019s). V povprečju se je samoocena splošnega zadovoljstva z življenjem zniževala in leta 2014 pristala najnižje, nato pa se v letu 2015 močno povišala in leta 2017 dosegla najvišjo raven z oceno 7,2 (SURS 2019t).

5 SKLEP

Med samim pisanjem zaključne naloge smo življenjsko raven opredelili kot izjemno uporaben koncept za primerjavo življenjskih razmer, v katerih prebivajo ljudje med posameznimi območji. Opredelili smo tudi razlike med življenjsko ravnjo in blaginjo, čeprav v sami literaturi ni povsem poenotene definicije blaginje. Opredelili smo pojem življenjska raven ter interpretirali razlike med materialnim standardom, porabo ter življenjsko ravnjo.

Hipotezo, da se je v zadnjem obdobju rasti BDP po gospodarski krizi povečala tudi življenjska raven, potrdimo, saj se v obdobju 2013–2017 to odraža kot vse manjše število anketiranih, ki so podali mnenje, da so cene zelo narasle. Odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvih z nižjim neto dohodkom od praga tveganja revščine, se znižuje. Odstotek oseb, ki živijo v slabih stanovanjskih razmerah, se je sicer leta 2014 nekoliko povečal, vendar v naslednjih letih do 2017 upadal. Stanovanjska prikrajšanost se z leti izboljšuje, vse manj gospodinjstev ima težave s pretemnim stanovanjem, prikrajšanost, kot je kad ali prha ter stranišče na izplakovanje, se prav tako znižuje. Dostopnost do dobrin se iz leta v leto izboljšuje z izjemo odstotka oseb, ki razpolagajo z manjšim zneskom denarja, ki pa se je v 2017 zmanjšal. Zmožnost gospodinjstev, da počitnikujejo, je leta 2014 nekoliko upadla, vendar se je v naslednjih letih poveževala in leta 2017 znašala 72 %. Povečuje se tudi odstotek ljudi, ki si lahko privoščijo mesni ali drugi enakovredni vegetarijanski obrok vsaj vsak drugi dan. Zmožnost gospodinjstev, da pokrijejo nepričakovane izdatke, se je v obdobju 2015–2017 izboljšala. Zmanjšujejo se tudi zamude gospodinjstev pri odplačevanju nakupov na obroke ali nestanovanjskih posojil. V letu 2016 in 2017 se je zmanjšal odstotek ljudi, ki so prejeli denarno pomoč. Povečala pa se je tudi samoocena splošnega zadovoljstva z življenjem, ki se je v primerjavi z letom 2014 močno poveževala (SURS 2019v).

Ugotovili smo torej, da se z rastjo BDP nekoliko povečuje življenjska raven prebivalstva, vendar ne gre zanemariti tudi v uvodu omenjenega citata, da rast družbenega proizvoda ne pomeni nujno kakovostnejšega življenja ljudi, saj se z rastjo in nenehnim stremenjem po zadovoljevanju potreb, ki so neomejene ter se z rastjo samo še povečujejo, močno obremenjuje okolje in izkorišča vire, ki pa niso neomejeni, zato nas še posebno lahko skrbi globalni okoljski dolg do prihodnih generacij. Močno obremenjeno okolje z onesnaženostjo zagotovo pomembno vpliva na kakovost življenja. Ob tem velja spomniti na dogodek »The great smog« (Veliki londonski smog), ki se je zgodil leta 1952.

Po drugi strani pa ima lahko povečevanje BDP za posledico izčrpavanje virov v prihodnosti. Kot primer, ko se država odloči povečati svoj BDP in zmanjšati vse svoje gozdove, bi s tem povečala svoj izvoz lesa. BDP države bi se resda povečal, vendar bi krčenje gozdov imelo srednji in dolgoročni vpliv na kakovost življenja, kot so denimo izguba naravnega habitata, erozija tal ipd. BDP zagotovo meri količino, vendar ne možnih vplivov za prihodnost in kvaliteto življenja oziroma življenjsko raven (Eurostat statistics explained 2019).

Življenjska raven je tudi človekova pravica, saj je v splošni deklaraciji človekovih pravic v 25. členu navedeno, da ima vsakdo pravico do takšne življenjske ravni, ki zagotavlja njemu in njegovi družini zdravje in blaginjo, vključno s hrano, obleko, stanovanjem, zdravniško oskrbo in potrebnimi socialnimi storitvami; pravico do varstva v primeru brezposelnosti, bolezni, delovne nezmožnosti, vdovstva ter starosti ali druge nezmožnosti pridobivanja življenjskih sredstev zaradi okoliščin, neodvisnih od njegove volje (Splošna deklaracija človekovih pravic, 25. člen).

Antončič in Boh (1991, 6–7) ugotavljata, da gospodarska rast ustvarja boljše življenjske pogoje, vendar pa je potrebno več pozornosti usmeriti k spoznanju, da ima ekonomska rast svojo ceno in utegne ogroziti okolje, medčloveške odnose in človeka samega. Galbraithova anekdota govori o zadnjemu državljanu države blaginje dušečemu se v izpušnih plinih, ki mu bo le malo mar, ko mu bo predzadnji sodržavljan povedal veselo vest, da se je narodni dohodek povečal za pet odstotkov.

Za nadaljnje raziskovanje in še podrobnejšo poglobitev v samo tematiko kakovosti življenja bi bila zanimivo primerjati ekonomsko oziroma materialno rast s kakovostjo življenja v najbolj razvitih deželah. Z vidika tega področja se bi bilo zanimivo vprašati, kako zmanjšati upadanje kakovosti življenja v primerjavi z gospodarsko in materialno rastjo ter izčrpavanjem virov v prihodnosti, ki sledi.

LITERATURA IN VIRI

- Amadeo, Kimberly. 2019. *Standard of living*. <https://www.thebalance.com/standard-of-living-3305758> (8. 6. 2019).
- Antončič, Vojko in Katja Boh. 1991. *Premise za raziskovanje kvalitete življenja*. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-RTB42RFD> (5. 1. 2019).
- Commission of the European communities. 2009. *GDP and beyond. Measuring progress in a changing world*. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament. COM (2009) 433 final. Brussels: Commission of the European communities. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0433:FIN:EN:PDF> (16.08.2019).
- Direktorat za prostor, graditev in stanovanja. 2015. *Stanovanjska problematika v Republiki Sloveniji*. http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/stanovanja/NSP_spr_emi_ljajoce_gradivo_2015.pdf (7. 5. 2019).
- Drewnowski Jan in Wolf Scott. 1966. *The level of living index*. Geneve: United Nations Research Institute for Social Development, Report No. 4.
- Easterlin Ainley, Richard. 2000. *The Worldwide Standard of Living Since 1800*. https://web.stanford.edu/group/scspi/media/_media/pdf/Reference%20Media/Easterlin_2000_History%20of%20Inequality.pdf (4. 6. 2019).
- Elster, Jon in Roemer John 1991. *Interpersonal comparisons of well-being*. Cambridge: University press.
- Eurostat statistics explained. *Quality of life indicators – measuring quality of life*. 2019. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Quality_of_life_indicators_-_measuring_quality_of_life#Framework_for_measuring_quality_of_life (19. 6. 2019).
- Finančni slovar. *Bruto domači proizvod – BDP*. 2018. <http://www.financnislovar.com/definicije/bruto-domaci-proizvod.html> (14. 6. 2019).
- Inštitut za sociologijo. 1984. *Kvaliteta življenja v Sloveniji*. <https://www.adp.fdv.uni-lj.si/opisi/lol84/> (15.08.2019).
- Knox, Paul. 1974. *Social indicators and the concept of level of living*. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1111/j.1467-954X.1974.tb00251.x> (15. 4. 2019).
- Krevs, Marko. 1999. *Glavne razlike med slovenskimi mestnimi, obmestnimi in podeželskimi območji*. <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-FWWN7ASL/54d03375-5c76-4d3a-90cb-2360a638711d/PDF> (5. 2. 2019).
- Little, Daniel. 2003. *The paradox of wealth and poverty*. Oxford: Westview Press.
- Malešič, Kaja. 2014. *Metodologija merjenja blaginje občin v Sloveniji na osnovi sestavljenih kazalnikov*. <http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/malesic4621.pdf> (16. 1. 2019).
- Mišić, Ema, Mojca Maček Kenk, Helena Puc, Simona Krže in Katja Poglajen Ručigaj. 2012. *Cene v Sloveniji*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Morris, David. 1979. *Measuring the Condition of the World's Poor: The Physical Quality of Life Index*. New York: Pergamon.
- Murn, Ana. 2010. *Merjenje ekonomske blaginje prebivalstva*. <https://www.stat.si/StatisticniDnevi/Docs/Radenci%202010/Murn-Merjenje%20ekonomske%20blaginje-prispevek.pdf> (17. 1. 2019).

- Novak, Mojca. 1996. *Konceptualna vprašanja proučevanja kakovosti življenja*. V *Kakovost življenja v Sloveniji*. ur. Ivan Svetlik, 7–24. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- OECD. 2016a. *Better life index – Health*. [Http://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/health/](http://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/health/) (17. 3. 2019).
- OECD. 2016b. *Housing*. [Http://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/housing/](http://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/housing/) (3. 4. 2019).
- OECD. 2016c. *Life satisfaction*. [Http://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/life-satisfaction/](http://www.oecdbetterlifeindex.org/topics/life-satisfaction/) (3. 4. 2019).
- Spicker, Paul. 1998. *Housing and social exclusion*. [Http://www.spicker.uk/open-access/1998%20Housing%20and%20Exclusion.pdf](http://www.spicker.uk/open-access/1998%20Housing%20and%20Exclusion.pdf) (17. 3. 2019).
- Splošna deklaracija človekovih pravic. *Uradni list RS*, št. 24/2018.
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2012. *Stanovanja, Slovenija, 1. januar 2011 - končni podatki*. [Http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4771](http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=4771) (21.6.2012).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2018. *Stopnja tveganja revščine*. [Https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-1.-odpraviti-vse-oblike-rev%C5%A1%C4%8Dine-povsod-po-svetu/1.2-stopnja-tveganja-rev%C5%A1%C4%8Dine](https://www.stat.si/Pages/cilji/cilj-1.-odpraviti-vse-oblike-rev%C5%A1%C4%8Dine-povsod-po-svetu/1.2-stopnja-tveganja-rev%C5%A1%C4%8Dine) (3. 4. 2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2019a. *Bruto domači proizvod*. [Https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__03_nacionalni_racuni__05_03019_BDP_letni/0301910S.px/chart/chartViewColumn/](https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__03_nacionalni_racuni__05_03019_BDP_letni/0301910S.px/chart/chartViewColumn/) (01.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2019b. *Povprečna porabljen denarna sredstva gospodinjstev*. [Https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__03_poraba_gospodinjstev__05_08787_porab_sred_kol/0878701S.px/chart/chartViewColumn/](https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__03_poraba_gospodinjstev__05_08787_porab_sred_kol/0878701S.px/chart/chartViewColumn/) (07.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2019c. *Mnenje potrošnikov*. [Https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/10/63](https://www.stat.si/StatWeb/Field/Index/10/63) (3. 4. 2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2019d. *Mnenje potrošnikov*. [Https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__28_poslovne_tendence__05_08116_mnenje_potrosnikov/0811601S.px/chart/chartViewLine/](https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__28_poslovne_tendence__05_08116_mnenje_potrosnikov/0811601S.px/chart/chartViewLine/) (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2019e. *Mnenje potrošnikov, gibanje cen v preteklosti*. [Https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__28_poslovne_tendence__05_08116_mnenje_potrosnikov/0811603S.px/chart/chartViewColumnLine/](https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__28_poslovne_tendence__05_08116_mnenje_potrosnikov/0811603S.px/chart/chartViewColumnLine/) (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2019f. *Mnenje potrošnikov, ekonomski kazalniki*. [Https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__28_poslovne_tendence__05_08116_mnenje_potrosnikov/0811602S.px/chart/chartViewColumn/](https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/20_Ekonomsko/20_Ekonomsko__28_poslovne_tendence__05_08116_mnenje_potrosnikov/0811602S.px/chart/chartViewColumn/) (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURS). 2019g. *Prag tveganja revščine*. [Https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__08_silc_kazalniki_revsc__05_08671_prag_tveg_revscine/0867106S.px/chart/chartViewColumn/](https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__08_silc_kazalniki_revsc__05_08671_prag_tveg_revscine/0867106S.px/chart/chartViewColumn/) (08.08.2019).

- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019h. *Prag tveganja revščine*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__08_silc_kazalniki_revsc__05_08671_prag_tveg_revscine/0867106S.px/
(08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019i. *Stopnja tveganja revščine*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__08_silc_kazalniki_revsc__10_08672_stopnja_tveg_revscine/0867206S.px/chart/chartViewColumn/ (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019j. *Stopnja tveganja socialne izključenosti*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__08_silc_kazalniki_revsc__30_08676_kazaln_podp_strat_EU_2020/0867606S.px/chart/chartViewColumn/ (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019k. *Stanovanjske razmere*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__11_silc_stanovan_pogoji__05_08677_stanovan_razmere/0867705S.px/chart/chartViewColumn/ (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019l. *Stopnja stanovanjske prikrajšanosti*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__11_silc_stanovan_pogoji__10_08678_stanovan_prikrajsanost/0867806S.px/chart/chartViewBar/ (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019m. *Dostopnost izbranih dobrin*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__13_08760_silc_finan_zmoz_oseb/0876005S.px/chart/chartViewBar/ (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs): 2019n. *Zmožnosti gospodinjev*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__14_silc_finan_zmozn_gospodin__05_08681_zmoznosti_gospodin/0868105S.px/chart/chartViewColumn/ (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019o. *Zmožnosti gospodinjev*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__14_silc_finan_zmozn_gospodin__05_08681_zmoznosti_gospodin/0868105S.px/table/tableViewLayout2/ (08.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019p. *Zamude gospodinjev pri odplačevanju*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__14_silc_finan_zmozn_gospodin__15_08683_zamude_gospodin_odplac/0868305S.px/chart/chartViewColumn/ (09.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019r. *Odstotek gospodinjev, ki so prejela materialno in/ali denarno pomoč dobrodelnih organizacij*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__15_08719_silc_pomoc_dobrod_org/0871905S.px/chart/chartViewColumn/
(09.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019s. *Splošno zdravstveno stanje oseb*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__17_silc_zdravje__05_08685_splosno_zdravst_stanje/0868505S.px/chart/chartViewBar/ (09.08.2019).

- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019t. *Samoocena splošnega zadovoljstva z življenjem*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__18_08720_silc_zadovol_zivljenje/0872005S.px/chart/chartViewBar/ (09.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019u. *Stanovanjski standard*.
https://pxweb.stat.si/SiStatDb/pxweb/sl/10_Dem_soc/10_Dem_soc__08_zivljenjska_raven__25_STANOVANJA__01_08610-stanovanja_SL/0861001S.px/chart/chartViewColumn/ (09.08.2019).
- Statistični urad Republike Slovenije (SURs). 2019v. *Podatkovna baza SiStat*.
<https://pxweb.stat.si/SiStat> (16.08.2019).
- Svetlik, Ivan. 1996. *Kakovost življenja v Sloveniji*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Tiran, Jernej. 2017. *Kakovost bivalnega okolja v Ljubljani*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Townsend, Peter. 1979. *Poverty in the United Kingdom*.
<http://www.poverty.ac.uk/system/files/townsend-book-pdfs/PIUK/piuk-whole.pdf>
 (30.07.2019).
- United Nations. 1952. *Preliminary Report on the World Social Situation*. New York: United Nations.
- United Nations Development Program. 1999. *Human Development Report 1999*. New York: Oxford University Press.
- United Nations Research Institute for Social Development. 1970. *Contents and Measurement of Socio-Economic Development: An Empirical Enquiry*. Geneva, Switzerland: United Nations Research Institute for Social Development.
- Vrabič Kek, Brigita. 2012. *Kakovost življenja*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Vrabič Kek, Brigita. 2016. *Metodološko pojasnilo poraba v gospodinjstvih*.
<https://www.stat.si/statweb/File/DocSysFile/7782> (5. 3. 2019).
- Zadravec, Brina. 2013. *Humanitarne organizacije*.
<http://pravninasvet.com/blog/humanitarne-organizacije> (5. 5. 2019).
- Zakon o humanitarnih organizacijah (ZHO). *Uradni list RS*, št. 98/03 in 61/06 – ZDru-1.
- Zupanc, Luka, Barbara Čertanec in Branka Savičič Krstevski. 2018. *Metodološko pojasnilo – poslovne tendence in mnenje potrošnikov*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.